

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Ochrana utajovaných informací v oblasti průmyslové
bezpečnosti a její praktický význam v současné době**

Bc. Kateřina Vojtová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kateřina Vojtová

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Ochrana utajovaných informací v oblasti průmyslové bezpečnosti a její praktický význam v současné době

Název anglicky

Protection of classified information in the field of industrial security and its practical significance at present

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě rozboru platné právní úpravy vyhodnotit problematiku ochrany utajovaných informací v mezích zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, a to především v oblasti průmyslové bezpečnosti, která je úzce svázána s dalšími instituty ochrany utajovaných informací podle citovaného zákona. Vyhodnocení je zaměřeno zejména na personální bezpečnost, fyzickou bezpečnost, administrativní bezpečnost, bezpečnost informačních systémů a kryptografickou ochranu. Snahou práce bude objasnit a vysvětlit veřejnosti specifickou problematiku těchto institutů, kterou si stát vytvořil i k ochraně ekonomických zájmů.

Metodika

Práce bude členěna na část zabývající se historií právní úpravy této problematiky a vysvětlení pojmů. Podrobněji bude vysvětlena problematika průmyslové bezpečnosti a s ní spojených institutů, které upravuje citovaný zákon včetně prováděcích předpisů. Dále budou zmíněny i další předpisy související s touto problematikou. Práce bude také zaměřena na jeden z důležitých předpokladů pro vydání osvědčení, a to na ekonomickou stabilitu žadatele.

Dále bude krátce zmíněna finanční náročnost tohoto administrativního procesu – finanční náklady vynakládané státem od vydání osvědčení po zánik jeho platnosti.

Teoretická část bude mít analytický a rešeršní charakter. Analytická část bude doplněna poznatky z bezpečnostního řízení, tzn. činnost při aplikaci právní úpravy.

Praktická část bude tvořena statistickými přehledy o počtu podaných žádostí podnikatelů a vydaných osvědčení z let 2007 – 2018 pro jednotlivé stupně utajení a dále analýza důvodů pro nevydání osvědčení v průběhu těchto let a výhled do dalšího období při nezměněných vstupních parametrech. Použity budou statistické metody doplněné o grafické znázornění.

V závěru budou shrnuty získané poznatky z praktické a teoretické části

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

bezpečnostní riziko, bezpečnostní řízení, informace, Národní bezpečnostní úřad, ochrana utajovaných informací, osvědčení, průmyslová bezpečnost, stupeň utajení, utajovaná informace

Doporučené zdroje informací

Adam Furek, Lukáš Rothanzl – zákon o svobodném přístupu k informacím

GERLOCH, A. – HŘEBEJK, J. – ZOUBEK, V. – ČESKO. LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (1992). *Ústavní systém České republiky : základy českého ústavního práva*. Praha: Prospektrum, 1999. ISBN 80-7175-077-8.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci REGNER proti ČESKÉ REPUBLICCE (stížnost č. 35289/11)

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 92/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

ZOUBEK, V. *Lidská práva : globalizace – bezpečnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-103-8.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Michal Reichert, DiS.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 21. 1. 2020

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 1. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ochrana utajovaných informací v oblasti průmyslové bezpečnosti a její praktický význam v současné době" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28.03.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Michalu Reichertovi, DiS., vedoucímu mé diplomové práce, mému partnerovi a mé mamince za neskonalou trpělivost, podporu a pomoc při mém studiu.

Ochrana utajovaných informací v oblasti průmyslové bezpečnosti a její praktický význam v současné době

Abstrakt

Tato diplomová práce řeší ochranu utajovaných informací z pohledu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, a to v oblasti průmyslové bezpečnosti. Tato oblast je stěžejní pro podnikající fyzické nebo právnické osoby, které musí splňovat daleko přísnější kritéria než fyzické osoby, aby se mohly s utajovanými informacemi seznamovat.

V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy týkající se této problematiky a historický vývoj institutů ochrany utajovaných informací, včetně současné právní úpravy. Podrobněji jsou rozepsána a vysvětlena kritéria, která se vztahují k průmyslové bezpečnosti, jako jednomu ze základních druhů zajištění ochrany utajovaných informací z pohledu zákona. Dále je v práci popsán průběh bezpečnostního řízení, procesu, kterým se ověřuje splnění jednotlivých podmínek stanovených zákonem a které vede Národní bezpečnostní úřad.

V praktické části jsou zpracovány statistické přehledy z let 2007 až 2020 o počtu podaných žádostí podnikatelů a vydaných osvědčení pro jednotlivé stupně utajení na základě vedených bezpečnostních řízení, doplněná o důvody, proč se tak dělo. Dále jsou zde souhrnné přehledy, které jsou doplněny o analýzu důvodů pro nevydání osvědčení podnikatele v průběhu těchto let.

Klíčová slova: utajovaná informace, průmyslová bezpečnost, ochrana utajovaných informací, bezpečnostní řízení, bezpečnostní riziko, Národní bezpečnostní úřad, stupeň utajení, informace, osvědčení.

Protection of classified information in the field of industrial security and its practical significance at present

Abstract

This thesis deals with the protection of classified information from the perspective of Act No. 412/2005 Coll., on the Protection of Classified Information and Security Clearance, as amended, in the field of industrial security. This area is crucial for natural or legal persons doing business, who have to meet much stricter criteria than natural persons to be able to deal with classified information.

The theoretical part explains the basic concepts related to this issue and the historical development of the institutes of protection of classified information, including the current legislation. The criteria related to industrial security as one of the basic types of ensuring the protection of classified information from the perspective of the law are discussed and explained in more detail. Furthermore, the work describes the course of the security procedure as a process of verifying the fulfilment of individual conditions stipulated by the law, which is conducted by the National Security Authority.

In the practical part, statistical summaries from 2007 to 2020 on the number of applications submitted by entrepreneurs and certificates issued for individual classification levels on the basis of the conducted security proceedings are prepared, accompanied by the reasons why this was done. In addition, there are summary summaries, supplemented by an analysis of the reasons for the non-issuance of an entrepreneur's certificate during these years.

Keywords: classified information, industrial security, protection of classified information, security proceeding, security risk, National Security Authority, classification level, information, certificate

Obsah

1	Úvod.....	15
2	Cíl práce a metodika	16
2.1	Cíl práce	16
2.2	Metodika	17
3	Teoretická část	19
3.1	Základní pojmy	19
3.1.1	Informace jako pojem	19
3.1.2	Právo na informace napříč právními předpisy	20
3.1.3	Utajovaná informace jako pojem	23
3.1.4	Ochrana utajovaných informací – újma zájmu české republiky a stupně utajení	24
3.1.5	Druhy zajištění ochrany utajovaných informací	26
3.2	Historický vývoj legislativy zabývající se ochranou utajovaných informací	29
3.3	Současná právní úprava ochrany utajovaných informací.....	35
3.3.1	Důvody přijetí zákona.....	35
3.3.2	Uspořádání zákona č.412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti	39
3.3.3	Seznam prováděcích právních předpisů k zákonu č.412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti	39
3.3.4	Novelizace zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti	40
3.4	Ochrana utajovaných informací na úseku průmyslové bezpečnosti	42
3.4.1	Ekonomická stabilita.....	44
3.4.2	Bezpečnostní spolehlivost.....	46
3.4.3	Způsobilost zabezpečit ochranu utajovaných informací.....	48
3.4.4	Formy přístupu podnikatele k utajovaným informacím	49

3.4.5	Žádost podnikatele	50
3.4.6	Povinnost hlášení změn údajů.....	56
3.4.7	Povinnost zřídit funkci bezpečnostního ředitele	57
3.4.8	Osvědčení podnikatele a jeho náležitosti	57
3.4.9	Platnost osvědčení.....	58
3.4.10	Zánik platnosti osvědčení.....	58
3.4.11	Bezpečnostní řízení o vydání osvědčení	59
3.4.12	Účastník řízení	60
3.4.13	Odpovědná osoba.....	60
3.4.14	Zahájení bezpečnostního řízení.....	62
3.4.15	Průběh bezpečnostního řízení v praxi	62
4	Praktická část	65
4.1	Statistické přehledy za roky 2007 až 2020.....	65
4.1.1	Rok 2007	66
4.1.2	Rok 2008.....	70
4.1.3	Rok 2009.....	73
4.1.4	Rok 2010.....	75
4.1.5	Rok 2011.....	77
4.1.6	Rok 2012.....	79
4.1.7	Rok 2013.....	81
4.1.8	Rok 2014.....	83
4.1.9	Rok 2015.....	85
4.1.10	Rok 2016.....	87
4.1.11	Rok 2017.....	90
4.1.12	Rok 2018.....	93
4.1.13	Rok 2019.....	96
4.1.14	Rok 2020.....	99

4.1.15	Celkové přehledy za roky 2007 až 2020.....	102
5	Diskuse.....	105
5.1	Střet státních zájmů a zájmů jedince v oblasti ochrany utajovaných informací .	105
6	Závěr	108
7	Seznam použitých zdrojů.....	111

Seznam tabulek

Tab. 1 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Tab. 2 Způsob ukončení přijatých žádostí

Tab. 3 Vydaná osvědčení podnikatele

Tab. 4 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

Tab. 5 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Tab. 6 Způsob ukončení přijatých žádostí

Tab. 7 Vydaná osvědčení podnikatele

Tab. 8 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

Tab. 9 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Tab. 10 Způsob ukončení přijatých žádostí

Tab. 11 Vydaná osvědčení podnikatele

Tab. 12 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

Tab. 13 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Tab. 14 Způsob ukončení přijatých žádostí

Tab. 15 Vydaná osvědčení podnikatele

Tab. 16 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

- Tab. 17 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele
- Tab. 18 Způsob ukončení přijatých žádostí
- Tab. 19 Vydaná osvědčení podnikatele
- Tab. 20 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele
- Tab. 21 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2012
- Tab. 22 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2012
- Tab. 23 Vydaná osvědčení podnikatele
- Tab. 24 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele zahájená v roce 2012
- Tab. 25 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2013
- Tab. 26 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2013
- Tab. 27 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2013
- Tab. 28 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele zahájená v roce 2013
- Tab. 29 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2014
- Tab. 30 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2014
- Tab. 31 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2014
- Tab. 32 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2014
- Tab. 33 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2015
- Tab. 34 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2015
- Tab. 35 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2015
- Tab. 36 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2015
- Tab. 37 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2015
- Tab. 38 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2016
- Tab. 39 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2016
- Tab. 40 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2016

Tab. 41 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2016

Tab. 42 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2016

Tab. 43 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2017

Tab. 44 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2017

Tab. 45 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2017

Tab. 46 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2017

Tab. 47 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2017

Tab. 48 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2018

Tab. 49 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2018

Tab. 50 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2018

Tab. 51 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2018

Tab. 52 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2018

Tab. 53 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2019

Tab. 54 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2019

Tab. 55 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2019

Tab. 56 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2019

Tab. 57 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2019

Tab. 58 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2020

Tab. 59 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2020

Tab. 60 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2020

Tab. 61 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2020

Tab. 62 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2020

Seznam grafů

Graf 1 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v letech 2007 až 2020

Graf 2 Vydaná osvědčení podnikatele v letech 2007 až 2020

Seznam použitých zkratk

InfZ – Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

InfŽp – Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Listina – Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

NBÚ – Národní bezpečnostní úřad

OSN – Organizace spojených národů

Pakt – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Vyhláška – vyhláška č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti

ZOUI – Zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

ZOUS – Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů

1 Úvod

Informace jsou pojem, který znamenal a znamená moc pro toho, kdo zná její obsah. Co znamená tento pojem a jak je chápán v současné době? Jak informace vznikala a jak docházelo k jejímu přenosu? Historický vývoj v této oblasti byl velmi dynamický. Ať už šlo o vznik informace jako takové, o její přenos v závislosti na druhu a vzdálenosti, kterou musela překonat. Postupem času také docházelo k nutnosti informace šifrovat nebo utajovat. Ať už šlo o tajné předávání informací mezi kmeny či postupem času k nutnosti utajit informace například o vojenské strategii či poloze vojsk. Z historie víme, že byla potřeba utajovat informace nejen státnického významu, ale mohlo se jednat i jakoukoliv informaci například milostného významu, která mohla mít vliv na chod či fungování státu. Zde si můžeme vzít příklad z francouzské historie a šifrované korespondence mezi vládařem a jeho metresami. Nebo v době inkvizice předávání zpráv mezi inkvizitory a vrchními představiteli církve.

Jak postupovala doba, lidé si stále více uvědomovali, že v množství informací, které mají, je zároveň i moc. A to ještě prohloubilo důležitost pojmu „*utajovaná informace*“, protože vědět znamená být první před ostatními, a to znamenalo právě onu moc nad ostatními jedinci. Tuto moc využíval buďto jedinec, nebo uzavřený okruh jedinců, který k těmto informacím měl přístup, což vyžadovalo zvláštní schopnosti či nějaké privilegium.

A zde je možné nalézt prvopočátek, nebo lépe řečeno snahu o vyčlenění jedinců, kteří by byli natolik odlišní od ostatních a měli nárok se s takovými informacemi seznámit. Dá se tedy říct, že v průběhu věků se potřeba utajovat některé skutečnosti zvyšovala a zároveň se rozrůstal okruh osob, kteří by se s těmito informacemi měli seznamovat, a potřeba tento okruh jedinců nějak odlišit od ostatních a definovat, jaké informace je třeba „skrýt před ostatními“. Ať už bylo použito technických či režimových opatření, základ zde byl.

Prvopočátek v této oblasti lze tedy nalézt v průběhu celé historie. Pokud by se informace dostala do nepovolaných rukou, mohlo dojít k ohrožení, a to buď fyzické osoby, instituce či přímo státu. Dále je také třeba zmínit, že ztráta informace utajovaného či citlivého charakteru znamenala vznik újmy nebo újmu samu. Neboť osoba, která se k takové informaci dostala, znamenala přímé ohrožení. Jak totiž bylo řečeno, znalost informací znamená mít moc nebo výhodu nad ostatními. Diplomová práce je tedy zaměřena na ochranu utajovaných informací.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Obsah práce je zaměřen na ochranu utajovaných informací v mezích zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „ZOUI“, a to v oblasti průmyslové bezpečnosti. Ochrana utajovaných informací jako celek je velmi komplexní problematika a její celkové objasnění je velmi obtížné. Snahou a cílem práce je objasnění a přiblížení ochrany utajovaných informací v oblasti průmyslové bezpečnosti široké veřejnosti. Tato ochrana je úzce svázána s dalšími instituty ochrany utajovaných informací podle uvedeného zákona. Co představuje takováto informace z pohledu zákona, jaká je její definice a jaké jsou stupně utajení, co vše musí podnikající fyzická či právnická osoba splňovat, a za jakých podmínek? Jak se takovéto informace rozlišují a jaké mají formální a materiální znaky stanovené zákonem? Zodpovědět tyto otázky znamená komplexně zpracovat a vysvětlit tuto problematiku, a to zejména na úrovni průmyslové bezpečnosti, a tím se pokusit odstranit různé mýty zmítající veřejnost, které v této oblasti panují. Stěžejním tématem této práce je průmyslová bezpečnost, která znamená přísný výběr podnikajících fyzických nebo právnických osob, které na rozdíl od „obyčejných“ fyzických osob musí splňovat daleko přísnější kritéria, aby se mohly s utajovanými informacemi setkávat v plném rozsahu či jen seznamovat. S tím souvisí i náročnost celého bezpečnostního řízení, jehož cílem by mělo být vydání osvědčení podnikatele či osvědčení podnikatele pro cizí moc, které má povahu veřejné listiny.

Tato práce se také snaží o objasnění ochrany utajovaných informací z historického hlediska, a to z pohledu státního tajemství a vývoj tohoto institutu až do současnosti.

Cílem je tedy objasnění celé problematiky ochrany utajovaných informací laické veřejnosti, tedy těm, kteří se s touto problematikou nesečkali, nebo s ní mají pouze nevelké zkušenosti. Tato práce jim tedy může pomoci lépe pochopit celou tuto problematiku a orientovat se v ní. A dále nastíní možnosti, jak se s utajovanými informacemi seznámit, tj. za jakých podmínek je to vůbec možné.

Dále práce rozebírá, jak tyto informace odlišit od důvěrných či citlivých informací, za které jsou velmi často zaměňovány, a to zejména v otevřených zdrojích, které jsou veřejnosti dostupné čtyřadvacet hodin denně, sedm dní v týdnu. A bohužel některými médii mohou být také zneužívány jako takzvané „fake news“ (dezinformační zprávy). V současné

době lze říct, že některé informace jsou zlehčovány či mohou být i popírány některými jedinci, a to jak z řad představitelů států, tak veřejnosti, kteří mají nějaký vliv (youtuber, veřejně známá osobnost, politik). Tato práce by měla vnést trochu světla a pochopení ke skutečnému významu utajovaných informací.

2.2 Metodika

Tato práce je členěna na část teoretickou a praktickou a dále na jednotlivé kapitoly, které vysvětlují samotné pojmy, které jsou v této práci zmíněny a jsou pojítkem s daným tématem. To znamená, že čtenář je seznámen s historickým vývojem a potřebami utajovat informace a jejími instituty až do současnosti. A to zejména v pramenech práva historického významu až po současně platnou právní úpravu obsahující důležité a závazné prvky práva Evropské unie a Severoatlantické aliance, jichž je Česká republika plnohodnotným členem. Samostatná kapitola této práce je věnovaná průmyslové bezpečnosti jako jednomu ze stěžejních pilířů ochrany utajovaných informací a samotnému bezpečnostnímu řízení. Tedy procesu, který vede nebo by měl vést k vydání osvědčení opravňujícího jeho držitele k seznamování se s utajovanými informacemi pro konkrétní stupeň utajení.

V teoretické části jsou použity metody sběrného charakteru, což je výběr zdrojových bází a sběr informací především z legislativních předpisů k této problematice. Je třeba zdůraznit, že toto téma je velmi specifické, a tak kromě legislativních předpisů a jejich komentovaných verzí neexistuje žádná literatura, která by se věnovala této problematice uceleně. Existují interní předpisy pro pracovníky Národního bezpečnostního úřadu, (dále jen „NBÚ“) a dalších institucí, které mají na starosti vydávání osvědčení. Tyto dokumenty jsou ale pro veřejnost běžně nedostupné a z tohoto důvodu z nich není čerpáno při psaní této diplomové práce. Proto je při zpracování této práce přednostně vycházeno zejména z platné národní legislativy, což v současné době obnáší stěžejní předpis – ZOUI, a jeho prováděcích předpisů, a to zejména vyhlášky č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „vyhláška“) které se věnují jednotlivým typům, respektive druhům zajištění ochrany utajovaných skutečností.

Pro bližší a detailnější poznatky jsou použity analýzy textů výše zmíněných legislativních předpisů a navazujících norem. Dále je čerpáno z dostupných pramenů, a to zejména literárních a některých rozsudků soudů, které se vztahují k této problematice.

Lze tedy říct, že teoretická část má částečně i rešeršní charakter. Analytické metody jsou doplněny poznatky z bezpečnostního řízení, tzn. z činností při aplikaci právní úpravy.

Praktickou část tvoří statistické přehledy o počtu podaných žádostí podnikatelů a vydaných osvědčení z let 2007–2020 pro jednotlivé stupně utajení a dále analýza důvodů pro nevydání osvědčení v průběhu těchto let. Použity jsou zejména statistické metody doplněné o grafické znázornění situace v určitém časovém období. V závěru jsou shrnuty získané poznatky z praktické a teoretické části.

3 Teoretická část

3.1 Základní pojmy

Na následujících stránkách budou vysvětleny základní pojmy sloužící k pochopení textu.

3.1.1 Informace jako pojem

Podle Mezinárodní organizace pro normalizaci lze pojem „informace“ definovat jako: „(...) *data processed, organized and correlated to produce meaning.*“¹ (data zpracovaná, organizovaná a korelovaná tak, aby poskytla smysl) ovšem tento pojem může mít mnoho významů a zasahuje do mnoha odvětví, kde je chápáno pokaždé jinak. Původ tohoto slova lze nalézt v latinském výrazu *informatio*, což lze přeložit jako představa nebo obrys, ale ani toto není konečná definice. Výraz *informatio* je odvozen od slova *informare*, což lze přeložit jako dodávat tvar či formovat. V průběhu doby postupně tento pojem měnil na významu, ale podstata zůstala stejná. Lze tedy použít definici, že informace je: “(...) *Any kind of knowledge about things, facts, concepts etc. of a universe of discourse that is exchangeable among users. Although exchangeable information necessarily will have a representation form to make it communicable, it is the interpretation of this representation (the meaning) that is relevant in the first place.*“² Volně přeloženo: zpráva (sdělení) přenášená médii, která může být hmotné nebo energetické povahy.

Pro účely této práce je ale důležité vysvětlit, jak je tento pojem chápán a popřípadě ukotven v právních předpisech. Nejlépe je pojem informace vysvětlen v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „*informační zákon*“ nebo „*InfZ*“), kde se v ustanovení § 3 odst. 3 používá tato definice: „(...) *Informací se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního.*“³ Dalším právním předpisem, kde se pojem informace vyskytuje, je zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů,

¹ ISO 22300:2018(en) Security and resilience — Vocabulary. Dostupné z: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:22300:ed-2:v1:en:term:3.116>.

² ISO/TR 9007:1987 - Information processing systems -- Concepts and terminology for the conceptual schema and the information base. Dostupné z: <https://www.iso.org/standard/16549.html>.

³ § 3 odst. 3 zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

(dále jen „InfŽp“), zde je tento pojem vysvětlen v § 2 a hovoří se zde o: „(...)informacích v jakékoliv technicky proveditelné podobě.“⁴

3.1.2 Právo na informace napříč právními předpisy

Právo na informace je zakotveno v několika dalších právních předpisech, a to jak vnitrostátních, tak mezinárodních. Jedná se v současné době o jedno ze základních lidských práv. Toto právo se v pramenech práva poprvé objevuje až ve druhé polovině 20. století, a to ve Švédsku (právo na přístup k dokumentům vlády). V České republice bylo toto právo zakotveno až po pádu komunistického režimu v Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) jako součásti ústavního pořádku České republiky, kde v čl. 17 odst. 1 je uvedeno: „(...)Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny...“.⁵ Ovšem v čl. 17 odst. 4 Listiny je zároveň uvedeno: „Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“⁶

V rámci mezinárodní úpravy je právo na informace ukotveno také ve Všeobecné deklaraci lidských práv, což je sice nezávazný akt, ale dle některých nabyl tento dokument stavu právního obyčeje. Tuto deklaraci přijalo valné shromáždění Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) v prosinci roku 1948 a ratifikovalo ji 48 zemí z tehdejších 58 členů. Československo spolu s dalšími zeměmi východního bloku se hlasování zdrželo. V článku 19 Všeobecné deklarace lidských práv je právo na informace definováno takto: „(...)Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.“⁷

Na všeobecnou deklaraci navazuje Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, (dále jen „pakt“) kterou OSN v prosinci roku 1966 na svém zasedání schválilo jako mezinárodní smlouvu. V platnost však vstoupila až v březnu roku 1976 a zde je právo na informace opět přiznáno v článku 19 odst. 2) tohoto Paktu ustanovením: „(...)Každý má

⁴ § 2 písm. a) zák.č 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

⁵ Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky čl. 17 odst. 1.

⁶ Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky čl. 17 odst. 4.

⁷ *Universal Declaration of Human Rights : translation into Czech.*

*právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby*⁸, ovšem následující odstavec opět upravuje možnost omezení „(...)Užívání práv uvedených v odstavci 2 tohoto článku s sebou nese zvláštní povinnosti a odpovědnost. Může proto podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaká stanoví zákon a jež jsou nutná: a) k respektování práv nebo pověsti jiných; b) k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku nebo veřejného zdraví nebo morálky.“⁹

Dalším dokumentem, kde je právo na informace ukotveno, je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), kterou přijala Rada Evropy v roce 1950 a Československo ji v březnu roku 1992 jako první ze států střední a východní Evropy ratifikovalo. Úmluva byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č.209/1992 Sb. V této Úmluvě v čl. 10 odst.1 se uvádí: „(...)Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společností.“¹⁰ Ovšem v následujícím odstavci této Úmluvy je stanoveno omezení, že „(...)Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“¹¹

V rámci práva Evropské unie je jedním z nejdůležitějších dokumentů Listina základních práv Evropské unie, ze které vycházejí veškeré předpisy vydávané Evropskou unií. V článku 11 této Listiny je stanoveno, že „(...)Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez

⁸ *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Čl. 19 odst.2.* Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit._prava_.pdf.

⁹ *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Čl. 19 odst.3.* Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit._prava_.pdf.

¹⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících; Čl. 10 odst.1.

¹¹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících; Čl. 10 odst.2.

*zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice.*¹² Mezi směrnice zabývající se právem na informace bezpochyby patří Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1024 ze dne 20. června 2019 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru. Nabyla účinnosti v červenci roku 2021 a v národní legislativě bude implementována v InfZ a InfŽp.

V rámci právního řádu České republiky je právo na informace upraveno v Listině v čl. 17. Jedná se o jedno ze základních „*zaručených*“ politických práv pro jednotlivce, které je však za určitých podmínek možno omezit. Dále je toto právo specificky upraveno např. v informačním zákoně a InfŽp. Informační zákon upravuje pravidla pro poskytování informací a zároveň dále upravuje podmínky práva svobodného přístupu k těmto informacím od subjektů, na něž se tento zákon vztahuje, a jsou v něm vymezeny, tedy lze na základě žádosti získat „*jakékoliv*“ informace. Naproti tomu InfŽp je specificky zaměřen pouze na životní prostředí a informace s ním související. Ovšem oba zákony mají jedno společné, a to stanovení, za jakých podmínek je možné informace neposkytnout.

Ze všech výše uvedených právních předpisů je patrné, že právo na informace by mělo být zaručeno pro každého, ale zároveň může být omezeno, byť jen za určitých podmínek a pravidel. Tato pravidla jsou povětšinou upravena buď přímo v základních předpisech a úmluvách, ale pouze jen obecně, anebo jsou upraveny předpisy speciálními, kde je ale zároveň uvedeno, za jakých podmínek je možné informaci získat. Jedním z těchto zákonů, který toto právo na informace zužuje, je právě informační zákon, který ve svých ustanoveních hovoří o jednotlivých omezeních. InfZ v § 7 uvádí „*(...)Je-li požadovaná informace v souladu s právními předpisy označena za utajovanou informaci, k níž žadatel nemá oprávněný přístup, povinný subjekt ji neposkytne. Povinný subjekt neposkytne rovněž osobní údaje o osobě, která je držitelem osvědčení fyzické osoby pro přístup k utajovaným informacím pro stupeň utajení Přísně tajné a Tajné, pokud by to mohlo ohrozit ochranu utajovaných informací.*“¹³ V následujících ustanoveních je dále upravena ochrana osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje. Podmínky poskytnutí těchto údajů blíže upravuje zákon č. 110/2019 Sb., zákon o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Dalším z omezení je ustanovení § 9 informačního zákona, a to obchodní tajemství:

¹² Listina základních práv Evropské unie; Čl.11. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:12007P/TXT>.

¹³ § 7 zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

„ 1) Pokud je požadovaná informace obchodním tajemstvím (§ 504 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném k 1.1.2021), povinný subjekt ji neposkytne.

2) Při poskytování informace, která se týká používání veřejných prostředků, se nepovažuje poskytnutí informace o rozsahu a příjemci těchto prostředků za porušení obchodního tajemství.“¹⁴

Ustanovení § 10 informačního zákona se zaměřuje na ochranu důvěrnosti majetkových poměrů jiných než povinných osob a nakonec ustanovení § 11 informačního zákona vymezuje neposkytnutí některých informací, jako například dle odst. 1 písm. c) InfZ může povinný subjekt omezit poskytnutí informace, kterou poskytla Organizace Severoatlantické smlouvy nebo Evropská unie a která je v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti nebo ochrany práv třetích osob; tato informace však musí být označena „NATO UNCLASSIFIED“ nebo „LIMITE“, což Česká republika respektuje v rámci členství v těchto organizacích. Dále povinný subjekt informaci neposkytne, pokud by tím mohlo být porušeno autorské právo, nebo se jedná o informace třetích stran získané při plnění kontrolní, dozorové a obdobné činnosti. Také, jde-li o informace z probíhajícího trestního řízení, rozhodovací činnosti soudů vyjma rozsudků, informace z plnění úkolů zpravodajských služeb nebo o činnost zpravodajských služeb. Výčet důvodů neposkytnutí informací a omezení je v tomto ustanovení velmi obsáhlý, avšak opodstatněný. Poskytování těchto informací v souladu se zvláštními předpisy tím však není dotčeno.

3.1.3 Utajovaná informace jako pojem

Pojem utajovaná informace je vysvětlena v ZOUI, konkrétně v ustanovení § 2 písm. a) takto: „(...)utajovaná informace je informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči označená v souladu s tímto zákonem, jejíž vyzrazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací.“¹⁵ Co je seznam utajovaných informací, je popsáno v ustanovení §139 ZOUI:

„1) Úřad zpracovává návrh seznamu utajovaných informací. Seznam utajovaných informací vydá vláda svým nařízením.

¹⁴ § 9 zák. č 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

¹⁵ § 2 písm. a) zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

2) *Seznam utajovaných informací klasifikuje jednotlivou utajovanou informaci do jednoho či více stupňů utajení podle § 4.*¹⁶

Jak popisují Dvořák a Chrobák v komentovaném vydání ZOUI, je důležité, aby informace, která má mít charakter utajované informace splňovala materiální a formální znaky předepsané zákonem. Prvním znakem je, že informace musí být nějakým způsobem zaznamenaná, druhým formálním znakem je, že musí být označena v souladu se zákonem, a třetím znakem je její uvedení v seznamu utajovaných informací. Ustanovení § 139 ZOUI ukládá NBÚ, aby zpracovával návrh tohoto seznamu, a stanovil základní požadavek na obsah seznamu, seznam vydá vláda svým nařízením. Jak autoři dále uvádějí, tento seznam má klasifikovat jednotlivou utajovanou informaci do jednoho či více stupňů utajení. A zákonodárce zmocňuje vládu, aby u jednotlivých kategorií utajovaných informací určila také materiální znaky, nebo lépe řečeno, aby byly stanoveny meze, v nichž se určení materiálního znaku má pohybovat, neboť stanovení stupně utajení se odvíjí od intenzity újmy nebo spíše nevýhodnosti pro zájmy České republiky.¹⁷ A toto je nejdůležitější podmínka, kterou musí utajovaná informace splňovat.

3.1.4 Ochrana utajovaných informací – újma zájmu České republiky a stupně utajení

Jak uvádí Dvořák a Chrobák, to že utajovaná informace splňuje všechny tři formální znaky, ještě neznamená, že se jedná o utajovanou informaci. K tomu je dále potřeba, aby informace splňovala i materiální znaky.¹⁸ Jak již bylo řečeno, materiální znak se odvíjí od intenzity újmy, kterou by Česká republika jejím vyrazením utrpěla. Tato újma je definována v ustanovení § 3 ZOUI, který dělí újmu České republiky na mimořádně závažnou, závažnou a prostou. A dále na nevýhodnost pro zájmy České republiky.¹⁹ V souvislosti s tímto dělením je utajovaná informace klasifikována do jednotlivých stupňů utajení. Tyto stupně utajení jsou stanoveny v ustanovení § 4 ZOUI takto: „*Utajovaná informace se klasifikuje stupněm utajení*

a) Přísně tajné, jestliže její vyrazení neoprávněné osobě nebo zneužití může způsobit mimořádně vážnou újmu zájmům České republiky,

¹⁶ § 139 zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

¹⁷ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 405.

¹⁸ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 16.

¹⁹ § 3 zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

b) Tajné, jestliže její vyobrazení neoprávněné osobě nebo zneužití může způsobit vážnou újmu zájmům České republiky,

c) Důvěrné, jestliže její vyobrazení neoprávněné osobě nebo zneužití může způsobit prostou újmu zájmům České republiky,

d) Vyhrazené, jestliže její vyobrazení neoprávněné osobě nebo zneužití může být nevýhodné pro zájmy České republiky“.²⁰

Jak zmiňuje Dvořák a Chrobák, je kategorizace použita v zákoně obdobou kategorizace, která je používána v zemích organizace Severoatlantické smlouvy i Evropské unie²¹.

K lepšímu pochopení jednoho z definičních znaků utajované informace je třeba vysvětlit, co pojem újma zájmům České republiky vyobrazením utajované informace znamená. ZOUI definuje újmu jako poškození či ohrožení zájmu České republiky. V ustanovení § 3 odst. 2 až 5 ZOUI je klasifikace členění a jednotlivé vysvětlení takovéto:

- Mimořádně vážná újma zájmu České republiky vznikne vyobrazením utajované informace neoprávněné osobě nebo zneužitím utajované informace, které může mít za následek např. rozsáhlé ztráty na lidských životech, mimořádně vážné ohrožení významných bezpečnostních operací nebo činnosti zpravodajských služeb, bezprostřední ohrožení svrchovanosti, územní celistvosti nebo demokratických základů České republiky apod.
- Vážná újma zájmu České republiky vznikne vyobrazením utajované informace neoprávněné osobě nebo zneužitím utajované informace, které může mít za následek např. značnou škodu České republiky ve finanční, měnové nebo hospodářské oblasti, narušení vnitřního pořádku a bezpečnosti České republiky, vážné zvýšení mezinárodního napětí apod.
- Prostá újma zájmu České republiky vznikne vyobrazením utajované informace neoprávněné osobě nebo zneužitím utajované informace, které může mít za následek např. zhoršení vztahů České republiky s cizí mocí, ohrožení bezpečnosti jednotlivce,

²⁰ § 4 zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

²¹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 37.

ohrožení činnosti Organizace Severoatlantické smlouvy, Evropské unie nebo jejich členského státu apod.

- Nevýhodné pro zájmy České republiky je vyzrazení utajované informace neoprávněné osobě nebo zneužití utajované informace, které může mít za následek např. narušení důležitých obchodních nebo politických jednání České republiky s cizí mocí, zmaření, ztížení anebo ohrožení prověřování nebo vyšetřování ostatních trestných činů než uvedených v odstavci 4 písm. f) (zvláště závažné zločiny podle § 14 odst. 3 trestního zákoníku) nebo usnadnění jejich páchaní apod.²²

Jak uvádí ve svém komentáři Dvořák s Chrobákem, snaha o podrobnost vymezení újmy je vesměs provedena pojmy právně neurčitými. Pojmy vyjadřující samotnou podstatu újmy („škoda“, „poškození“, „narušení“ apod.) jsou autonomní, nelze jim tedy přikládat stejný význam, jaký mají odpovídající výrazy v jiných právních předpisech.²³

3.1.5 Druhy zajištění ochrany utajovaných informací

Jednotlivé druhy zajištění ochrany utajovaných informací jsou upraveny v § 5 ZOUI. Podle tohoto ustanovení je zajištěna ochrana utajovaných informací takto:

„a) personální bezpečností, kterou tvoří výběr fyzických osob, které mají mít přístup k utajovaným informacím, ověřování podmínek pro jejich přístup k utajovaným informacím, jejich výchova a ochrana,

b) průmyslovou bezpečností, kterou tvoří systém opatření k zjišťování a ověřování podmínek pro přístup podnikatele k utajovaným informacím a k zajištění nakládání s utajovanou informací u podnikatele v souladu s tímto zákonem,

c) administrativní bezpečností, kterou tvoří systém opatření při tvorbě, příjmu, evidenci, zpracování, odesílání, přepravě, přenášení, ukládání, skartačním řízení, archivaci, případně jiném nakládání s utajovanými informacemi,

²² § 3 zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

²³ DVORÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 35.

d) fyzickou bezpečností, kterou tvoří systém opatření, která mají neoprávněné osobě zabránit nebo ztížit přístup k utajovaným informacím, popřípadě přístup nebo pokus o něj zaznamenat,

e) bezpečností informačních nebo komunikačních systémů, kterou tvoří systém opatření, jejichž cílem je zajistit důvěrnost, integritu a dostupnost utajovaných informací, s nimiž tyto systémy nakládají, a odpovědnost správy a uživatele za jejich činnost v informačním nebo komunikačním systému,

f) kryptografickou ochranou, kterou tvoří systém opatření na ochranu utajovaných informací použitím kryptografických metod a kryptografických materiálů při zpracování, přenosu nebo ukládání utajovaných informací“.²⁴

K těmto jednotlivým druhům zajištění ochrany utajovaných informací uvedeným v ZOUI byly vydány, na základě zmocnění zákonem, prováděcí vyhlášky zabývající se konkrétním provedením daného druhu ochrany. Konkrétně se jedná o:

- vyhlášku č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací, která stanovuje způsob vyznačování náležitostí na utajované informaci v listinné podobě, druhy administrativních pomůcek, jejich náležitosti a organizační a technické požadavky na jejich vedení, dále náležitosti pořizování opisu, kopie, výpisů a překladu utajovaného dokumentu apod.²⁵
- vyhlášku č. 363/2011 Sb., o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti, která obsahuje vzory prohlášení fyzické osoby o svéprávnosti a osobnostní způsobilosti, prohlášení o zproštění povinnosti mlčenlivosti a další, dále podrobnosti zdůvodnění žádosti, seznam povinných příloh k žádosti.²⁶
- vyhlášku č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor, kterou se stanoví požadavky na informační systémy nakládající s utajovanými informacemi a provádění jejich certifikace, na komunikační systémy nakládající s utajovanými informacemi a schvalování jejich

²⁴ § 5 zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

²⁵ § 1 vyhlášky č. 529/2005 Sb., Vyhláška o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací.

²⁶ Vyhláška č. 362/2011 Sb., o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti.

projektů bezpečnosti, ochranu utajovaných informací v elektronické podobě v zařízeních, která nejsou součástí informačního nebo komunikačního systému, ochranu utajovaných informací před jejich únikem kompromitujícím vyzařováním a provádění certifikace stínicích komor.²⁷

- Vyhlášku č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků, která stanoví jednotlivé bodové ohodnocení jednotlivých opatření fyzické bezpečnosti, nejnižší míru zabezpečení zabezpečené oblasti a jednacích oblastí, základní metodu hodnocení rizik, další požadavky na opatření fyzické bezpečnosti a náležitosti certifikace technického prostředku.²⁸
- Vyhlášku 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti, která obsahuje vzory v oblasti průmyslové bezpečnosti, náležitosti zdůvodnění žádosti podnikatele, seznam požadovaných písemností potřebných k ověření splnění podmínek pro vydání osvědčení apod.²⁹
- Vyhlášku 432/2011 Sb., o zajištění kryptografické ochrany utajovaných informací, která stanoví podrobnosti o odborné zkoušce, způsoby a prostředky manipulace s kryptografickým materiálem, podrobnosti způsobu vyznačování náležitostí na utajované informaci z oblasti kryptografické ochrany a administrativní pomůcky kryptografické ochrany a další podrobnosti k zajištění kryptografické ochrany utajovaných informací.³⁰
- Vyhlášku 525/2005 Sb., o provádění certifikace při zabezpečování kryptografické ochrany utajovaných informací, která obsahuje náležitosti žádosti o certifikaci kryptografického prostředku či pracoviště, seznam dokumentace nezbytné k provedení vlastní certifikace apod.³¹

Jednotlivé druhy zajištění ochrany utajovaných informací se vzájemně komplexně doplňují. Tato práce se bude ve své další části zabývat pouze průmyslovou bezpečností a jejími specifiky.

²⁷ Vyhláška č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů.

²⁸ § 1 Vyhlášky č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků.

²⁹ Vyhláška č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti.

³⁰ Vyhláška č. 432/2011 Sb., o zajištění kryptografické ochrany utajovaných informací.

³¹ Vyhláška č. 525/2005 Sb., o provádění certifikace při zabezpečování kryptografické ochrany utajovaných informací.

3.2 Historický vývoj legislativy zabývající se ochranou utajovaných informací

V moderní historii československého a později českého státu se pojem „*utajovaná informace*“ poprvé objevil v zákoně č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky, a to jako pojem státní tajemství. V ustanovení § 5 tohoto zákona se přímo uvádí:

„1. Kdo vyzradí přímo nebo nepřímo cizí moci skutečnost, opatření nebo předmět, jež vláda tají v takovém zájmu mají zůstatí utajeny před cizí mocí, kdo vyzvídá takovou skutečnost, opatření nebo předmět, aby je vyrazil přímo nebo nepřímo cizí moci, trestá se za zločin žalářem od šesti měsíců do pěti let a spáchal-li čin v úmyslu, aby poškodil republiku, těžkým žalářem od pěti do deseti let.

2. Kdo hrubou nedbalostí způsobí, že taková skutečnost, opatření nebo předmět se stanou nebo mohou se státí známými cizí moci, ačkoli podle svého veřejného postavení je povinen uchovávatí je v tajnosti neb ačkoli mu taková povinnost byla výslovně uložena hledíc na jeho služební nebo smluvní poměr, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do šesti měsíců.“³²

Z tohoto je jasně patrné, že k tomu, aby bylo něco považováno za státní tajemství, stačilo, aby to vláda takto označila. Neexistoval žádný seznam nebo jasné vymezení. Dalším zákonem, kde se historicky vyskytuje úprava státního tajemství, je navazující zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, kde je v ustanovení § 5 jasně vymezen pojem, co se rozumí státním tajemstvím, ovšem definice je poplatná době a tehdejšímu zájmu. A v ustanovení § 7 je hned vymezen postih za nedbalé uchování státního tajemství s příslušnou sankcí: „(...)Kdo z nedbalosti způsobí, že se státní tajemství může stát známým cizí moci nebo cizím činitelům, ačkoli měl povinnost je uchovávatí, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let.“³³ Postupem času byla problematika státního tajemství a jeho trestání upravena několika předpisy: trestním zákonem č. 86/1950 Sb., a následně novým trestním zákonem č. 140/1961 Sb. Snaha o podrobnější popis byla učiněna vyhláškou č. 181/1964 Sb., o základních skutečnostech tvořících státní

³² § 5 zák. č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky.

³³ § 7 zák. č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky.

tajemství. Dalo by se říci, že se jednalo o první vydaný „seznam utajovaných informací“. Za státní tajemství byly převážně označeny informace z oblasti bezpečnosti a obrany státu, jako např. složení, rozsah, stav, rozmístění a určení státních mobilizačních a hmotných rezerv. Dále pak v rámci hospodářského zájmu např. roční a dlouhodobé hospodářské plány a v politickém nebo jiném zájmu pak např. objevy a vynálezy.³⁴ To se změnilo až v roce 1971, kdy byl přijat zákon č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství. Byl to první komplexně sepsaný zákon, který upravoval a vymezoval pojem státní tajemství, vymezoval způsob jeho určení, ochranu před vyzrazením a zneužitím proti ústavnímu zřízení České a Slovenské federativní republiky. Zároveň ovšem upravoval, ale pouze částečně, ochranu hospodářského a služebního tajemství.³⁵ Jak se také uvádí v důvodové zprávě k zákonu č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, „(...)postupem doby v důsledku působení řady objektivních a subjektivních činitelů a vlivu se však vytvořil v otázkách ochrany státního tajemství nevyhovující stav, který znesnadňuje řešení problémů na tomto úseku a je proto předmětem oprávněné kritiky. Značné mezery jsou např. v úpravě omezení a povinností občanů i osob určených ke styku se státním tajemstvím. Platná úprava neodpovídá zásadě, že povinnosti a omezení občanů mohou být založeny pouze normou, jež má obecnou závaznost. Tento stav vyžaduje zákonnou úpravu. Oprava ochrany státního tajemství normami, jež nemají obecnou právní závaznost, též způsobuje, že není vždy správně posuzován a respektován společenský význam této problematiky, a to jak osobami, jež jsou k pracím se státním tajemstvím určeny, tak i ostatními občany. S přihlédnutím k uvedeným okolnostem je proto nutné upravit problematiku státního tajemství tak, aby byl vytvořen právní základ pro účinnou a důslednou ochranu tohoto tajemství.“³⁶ Z tohoto je patrné, že do této doby zde žádná podobná komplexní a ucelená norma nebyla. Souhrnný seznam státních tajemství byl vydán ve Sbírce zákonů jako nařízení federální vlády č. 149/1971 Sb. Podrobnější seznamy, které obsahovaly seznam informací označených jako státní tajemství podle jednotlivých resortů byly vydávány federálním ministerstvem vnitra na základě jeho nařízení.³⁷ Za jakýsi základ administrativní bezpečnosti lze pokládat Směrnici federálního ministerstva vnitra č. 9/1972 Ú.v. ze dne 23. prosince 1971 pro manipulaci a dopravu písemných a jiných materiálů obsahujících skutečnosti tvořící předmět státního,

³⁴ Vyhláška č. 181/1964 o základních skutečnostech tvořících státní tajemství.

³⁵ Zákon č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství.

³⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 102/1971 Sb., Federálního shromáždění o ochraně státního tajemství. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1969fs/tisky/t0079_01.htm.

³⁷ JUDR. ING. SVATOŠOVÁ, Helena. *Utajování versus základní práva a demokratické standardy včetně problematiky zbrani* [online].

hospodářského a služebního tajemství. Tato směrnice stanovovala základní zásady a pravidla pro tvorbu, příjem, evidenci, manipulaci, přepravu, ukládání a skartaci písemných a jiných materiálů, které obsahovaly skutečnosti tvořící předmět státního, hospodářského a služebního tajemství. Zároveň dělila dokumenty označené jako státní tajemství do třech kategorií podle závažnosti obsahu na:

- **přísně tajné zvláštní důležitosti** - (PTZD), obsahující skutečnosti tvořící předmět státního tajemství zvláště důležitého,
- **přísně tajné** - (PT), obsahující skutečnosti tvořící předmět státního tajemství,
- **tajné** - (T), obsahující skutečnosti tvořící předmět hospodářského a služebního tajemství.

Každá utajovaná písemnost musela být vždy v pravém rohu nahoře označena příslušným stupněm utajení. Stupně utajení se vyznačovaly razítkem nebo tiskacím písmenem v odlišné barvě nebo odlišným typem písma, než byla psána daná písemnost.

Tento zákon pozbyl účinnost v roce 1998, kdy byl nahrazen daleko komplexněji zpracovaným zákonem č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, (dále jen „ZOUS“). Přijetí tohoto zákona vyplynulo z požadavků platné právní úpravy, která by byla plně slučitelná s úpravou používanou v členských státech Severoatlantické aliance, a to zejména s klasifikací stupňů utajení, zřízením NBÚ a sjednocením pojmů. Tento zákon byl základní obecnou normou správního práva, která upravovala vymezení utajovaných skutečností, režim nakládání s nimi, kompetence NBÚ a dalších orgánů na tomto úseku, určitá procesní pravidla a sankční režim v této oblasti. Tento zákon také poprvé zavedl pojem „*utajovaná skutečnost*“.

Definice utajovaných skutečností podle ZOUS měla materiální i formální složku a jako taková musela vyhovovat nárokům na přesné vymezení své povahy, od které se pak odvíjel celý soubor právních povinností, kompetencí, procesní úpravy, sankcí a režimů nakládání. Materiálně (hmotněprávně) byla utajovaná skutečnost vymezena v první části věty v ustanovení § 3 odst. 1 ZOUS „*(...)utajovaná skutečnost je taková skutečnost, se kterou by neoprávněné nakládání mohlo způsobit újmu zájmům České republiky, nebo zájmům, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala, nebo by mohlo být pro tyto zájmy nevýhodné.*“ Formální podmínkou bylo, že tato skutečnost „*(...)je uvedena v seznamu utajovaných skutečností.*“ Obě tyto podmínky musely být splněny dohromady. Proto bylo

vyloučeno, aby se za utajovanou skutečnost pokládala skutečnost, jejíž zveřejnění by sice mohlo přivodit i velmi zásadní újmu zájmům republiky, ale která nebyla uvedena v seznamu. Zákon proto měl za úkol podněcovat orgány, které se podílely na zpracování seznamu k průběžnému účelnému vyhodnocování rizikových skutečností. Tato právní úprava oproti úpravě ze sedmdesátých let značně rozšířila dopad institutu utajovaných skutečností, resp. postaru státního tajemství, a to zejména díky novému institutu bezpečnostních prověrek. Další nárůst pravidel prostřednictvím tohoto zákona nastal v oblasti technických požadavků na objekty, technologie a informační systémy, zákonem se rovněž poprvé umožnilo vyměňovat si utajované skutečnosti se zahraničím a novinkou byly i správní sankce na úseku utajovaných skutečností. ZOUS tak představoval nárůst ochrany utajovaných skutečností spojený s větší intenzitou zásahů do základních práv a svobod. Od počátku projednávání návrhu tohoto zákona se proto vyskytovaly pochyby odborné veřejnosti, zda jsou tyto zásahy a jejich rozsah ústavně v pořádku. Pozdější rozhodnutí Ústavního soudu jim dala v mnohém za pravdu.³⁸

Tento zákon byl několikrát novelizován, přičemž podstatný význam měla novela přijatá zákonem č. 310/2002 Sb. Její snahou bylo odstranění rozporu s Ústavou či stanovení větší právní jistoty pro prověřované osoby a zavedení alespoň minimálního přezkumu rozhodnutí NBÚ. Návrh skupiny poslanců za tímto účelem obsahoval zřízení zvláštního přezkumného orgánu, Kolegia nejvyšších státních zástupců, ke kterému bylo možné se proti negativnímu rozhodnutí NBÚ odvolat. Již v průběhu projednávání tohoto návrhu zákona v Poslanecké sněmovně však byla absence přezkumu odstraněna umožněním přezkumu soudního. Návrh poslanecké novely pak byl prostřednictvím pozměňovacích návrhů iniciovaných ministerstvem vnitra využit, resp. zneužit k účelovému rozšíření zákona o utajovaných skutečnostech, které jde daleko nad rámec novely. Bez projednání vládou a Sněmovnou v prvním čtení se kromě jiného rozšiřoval okruh prověřovaných osob a zejména pole, na kterém mohou bezpečnostní orgány prověřovat. Do zákona byl totiž vložen institut tzv. citlivých činností, které mohly vykonávat pouze osoby, jež mj. splňovaly podmínku bezpečnostní spolehlivosti. Citlivá činnost byla definována jako „(...)činnost, jejímž zneužitím by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu nebo jiného důležitého zájmu státu” a měla i svou formální složku: musela být označena za citlivou zákonem nebo nařízením

³⁸ JUDR. ING. SVATOŠOVÁ, Helena. *Utajování versus základní práva a demokratické standardy včetně problematiky zbrani* [online].

vlády. Tyto činnosti mohly vykonávat pouze osoby tzv. bezpečnostně spolehlivé, což muselo být doloženo dokladem vydaným po prověrce bezpečnostními orgány, kde se mj. zjišťovala „spolehlivost“ a „osobnostní způsobilost“. Ta byla vymezena negativně, avšak velmi neurčitě: osobnostně způsobilou nebyla osoba, u níž existovaly takové osobnostní rysy, postoje či vztahy, které vzbuzovaly obavy z toho, že může vykonávané citlivé činnosti zneužít. Podle podzákoných předpisů později vydaných byly citlivé činnosti vymezeny přímým či nepřímým kontaktem s delegáty summitu NATO v listopadu 2002 a prováděcí předpis NBÚ stanovoval podmínky zkoumání osobnostní způsobilosti.³⁹

Tento zákon zavedl nové dělení utajovaných skutečností:

- **Přísně tajné** – do stupně utajení přísně tajné se utajovaná skutečnost klasifikuje v případě, že neoprávněné nakládání s ní by mohlo způsobit mimořádně vážnou újmu zájmům České republiky; tento stupeň utajení se označuje slovy „*Přísně tajné*“ nebo zkratkou „*PT*“,
- **Tajné** – do stupně utajení tajné se utajovaná skutečnost klasifikuje v případě, že neoprávněné nakládání s ní by mohlo způsobit vážnou újmu zájmům České republiky; tento stupeň utajení se označuje slovem „*Tajné*“ nebo zkratkou „*T*“,
- **Důvěrné** – do stupně utajení důvěrné se utajovaná skutečnost klasifikuje v případě, že neoprávněné nakládání s ní by mohlo způsobit prostou újmu zájmům České republiky; tento stupeň utajení se označuje slovem „*Důvěrné*“ nebo zkratkou „*D*“,
- **Vyhrazené** – do stupně utajení vyhrazené se utajovaná skutečnost klasifikuje v případě, že neoprávněné nakládání s ní by mohlo být nevýhodné pro zájmy České republiky; tento stupeň utajení se označuje slovem „*Vyhrazené*“ nebo zkratkou „*V*“.

Podle tohoto dělení se rovněž klasifikovaly utajované skutečnosti cizí moci poskytnuté České republice nebo utajované skutečnosti cizí moci, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala.

Tento zákon také poprvé upravoval podmínky a požadavky osob a organizací pro přístup k utajovaným informacím a stanovil průmyslovou bezpečnost jako jeden z prostředků ochrany utajovaných informací. Průmyslovou bezpečnost tvořil systém opatření na ochranu utajovaných skutečností uplatňovaný u organizací. Průmyslovou bezpečnost byly povinny

³⁹ JUDR. ING. SVATOŠOVÁ, Helena. *Utajování versus základní práva a demokratické standardy včetně problematiky zbrání* [online].

održovat organizace, kterým jsou utajované skutečnosti poskytnuty nebo u kterých utajované skutečnosti vznikají. Utajované skutečnosti mohly být poskytovány pouze organizaci, které bylo NBÚ vydáno potvrzení. Bylo-li možné předpokládat, že v organizaci mohly utajované skutečnosti vznikat nebo se s nimi organizace mohla seznamovat, byla tato organizace povinna požádat NBÚ o vydání potvrzení. NBÚ stanovil právním předpisem způsob a postup ověřování bezpečnostní spolehlivosti organizace, vzor bezpečnostního dotazníku organizace a způsob jeho vyplňování, vzory dalších tiskopisů a potvrzení.⁴⁰ Aby bylo organizaci potvrzení pro přístup k utajované skutečnosti vydáno, musela organizace splňovat několik podmínek daných ustanovení § 55 ZOUS:

- byla schopná zabezpečit ochranu utajovaných skutečností
- byla ekonomicky stabilní
- byla bezpečnostně spolehlivá

Za organizaci schopnou zabezpečit ochranu utajovaných skutečností byla považována taková organizace, která byla schopna dodržovat ochranu utajovaných skutečností v souladu s tímto zákonem.

Ekonomická stabilita byla posuzována na základě ustanovení § 57 ZOUS a za ekonomicky stabilní byla považována organizace:

- která nebyla v likvidaci,
- na jejíž majetek nebyl vyhlášen konkurs,
- na jejíž majetek nebylo povoleno vyrovnání,
- která plnila finanční povinnosti vůči státu,
- která plnila finanční závazky vůči fyzickým osobám nebo organizacím.

Bezpečnostní spolehlivost byla naopak posuzována podle ustanovení § 58 ZOUS, a to na základě kritérií, které představovaly bezpečnostní riziko. Za bezpečnostní riziko bylo považováno, např.:

- činnost proti zájmům České republiky nebo zájmům, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala,
- zahraniční vazby, které by mohly způsobit újmu zahraničně politickým nebo bezpečnostním zájmům České republiky, nebo
- personální nestabilitu ve vedoucích funkcích nebo orgánech organizací.

⁴⁰ § 54 zák. č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů,.

K tomuto zákonu bylo vydáno několik specializovaných prováděcích předpisů, konkrétně to byly vyhlášky č.:

- 244/1998 Sb., o podrobnostech stanovení a označení stupně utajení,
- 245/1998 Sb., o osobní způsobilosti v personální bezpečnosti,
- 246/1998 Sb., kterou se stanovoval seznam utajovaných skutečností,
- 258/1998 Sb., o objektové bezpečnosti,
- 263/1998 Sb., kterou se stanovoval způsob a postup ověřování bezpečnostní spolehlivosti organizace,
- 315/1998 Sb., o zdravotní způsobilosti seznamovat se s utajovanými skutečnostmi,
- 12/1999 Sb., o zajištění technické bezpečnosti utajovaných skutečností,
- 56/1999 Sb., o zajištění bezpečnosti informačních systémů,
- 76/1999 Sb., o zajištění kryptografické ochrany utajovaných skutečností.

Zákon jako takový prošel několika novelizacemi, aby byl posléze nahrazen zákonem č. 412/2005 Sb., ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

3.3 Současná právní úprava ochrany utajovaných informací

Nejprve je potřeba vysvětlit proč bylo důležité přijmout nový zákon.

3.3.1 Důvody přijetí zákona

Dosavadní zkušenosti z aplikace zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a prováděcích právních předpisů, ukázaly, že stávající právní úprava byla poměrně složitá, nepřehledná, nejasně strukturovaná, neužívala jednoznačnou terminologii, a ve svém celku vyvolávala potíže při své aplikaci. Postrádala také některé základní instituty, které by zajišťovaly právní jistotu zúčastněných subjektů. Procesní úprava v oblasti rozhodování NBÚ nebyla dostatečná, a to jednak ve vztahu k výše uvedené právní jistotě osob, ale také ve vztahu k možnosti NBÚ či jiného subjektu provádějícího řízení o vydání osvědčení, potvrzení či dokladu zamezit zbytečnému prodlužování tohoto procesu. Nedostatečnost procesní úpravy byla předmětem kritiky jak ze strany subjektů bezpečnostních prověrek, tak orgánů státu, kdy zejména nejasné postavení statutárního orgánu v procesu prověřování vedlo k nejednotnému přístupu k problematice ochrany utajovaných skutečností. Nedostatky procesní úpravy konstatoval též Ústavní soud, jehož zásadní nález vyvolal významnou novelizaci zákona č. 148/1998 Sb., ZOUS. Jako velmi závažné se jevílo přetěžování kapacit NBÚ v oblasti personální bezpečnosti způsobené

zejména velkým počtem žádostí statutárních orgánů o vydání osvědčení bez vyjasněné personální koncepce v oblasti ochrany utajovaných skutečností. Toto se projevovalo především navrhováním osob na neodpovídající stupně utajení, které se v průběhu již započaté bezpečnostní prověrky často měnily. Komplexní zhodnocení stávající právní úpravy v oblasti bezpečnostní způsobilosti bylo vzhledem k neexistenci dlouhodobějších praktických poznatků velmi obtížné.

Právní úprava vykazovala zejména tyto nedostatky a aplikační potíže:

- NBÚ jako správní úřad provádějící bezpečnostní prověrku neměl výslovná zákonná oprávnění k přístupu k údajům vedeným v informačních systémech veřejné správy podle zákona o informačních systémech veřejné správy a při dodržení zákonných podmínek k vyžádání informací u bank o peněžních účtech a u Střediska cenných papírů o účtech s cennými papíry, které jsou předmětem bankovního nebo jemu na roveň postaveného tajemství, k ověření správnosti údajů uváděných žadatelem při provádění bezpečnostních provereček osob a organizací,
- úprava určování fyzických osob nebyla v některých případech (hejtman, ředitel Úřadu, ředitel Bezpečnostní informační služby, vedoucí jiných ústředních správních úřadů, primátoři statutárních měst, starostové obcí) zcela jednoznačná a vyvolává tak pochybnosti o tom, kdo má tyto osoby určovat; u některých z uvedených funkcí rovněž není zřejmé, kdo pro ně má stanovovat stupeň bezpečnostní prověrky,
- zvláštní způsob určení osoby ke styku s utajovanými skutečnostmi (§ 40), který bylo možno ve výjimečných případech použít, se stal vzhledem k délce bezpečnostní prověrky běžným nástrojem k umožnění styku s utajovanými skutečnostmi a ztratil tak na významu výjimečného opatření,
- nebyla dostatečně podrobně upravena oblast průmyslové bezpečnosti, opět především v oblasti procesní, právní úprava neumožňovala realizovat výměnu utajovaných skutečností v rámci mezinárodní výměny utajovaných skutečností se státy, ve kterých neexistuje příslušný bezpečnostní úřad a není vydáváno bezpečnostní oprávnění,
- nebyla dostatečně upravena problematika uznávání zahraničních provereček fyzických osob,
- nebyl upraven postup při certifikaci technických prostředků,

- doposud nebyla řešena působnost NBÚ při plnění úkolů plynoucích z mezinárodních závazků (např. úkoly Národního distribučního střediska, Národního střediska komunikační bezpečnosti apod.),
- nebyl upraven způsob pověřování orgánů státu a organizací v oblasti objektové (fyzické) bezpečnosti, informačních systémů a kryptografické ochrany,
- nedostatečně byla propracována zákonná ustanovení pro provádění kryptografické ochrany utajovaných skutečností a zajišťování bezpečnosti informačních systémů,
- nebyla dostatečně upravena oblast bezpečnostní způsobilosti,
- Kolegium na úseku ochrany utajovaných skutečností jako orgán, u kterého se podával opravný prostředek proti rozhodnutí ředitele NBÚ, nespĺňoval podmínku nezávislosti zaručovanou každému čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod či orgánu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,
- vznikla dvoukolejnost právní úpravy „*opravných prostředků*“, kdy od 1. ledna 2003 o téže věci mohou rozhodovat souběžně dva orgány (soud a Kolegium),
- současná úprava osobnostní způsobilosti a bezpečnostní spolehlivosti se v praxi ukázala jako nevyhovující, v dosavadní právní úpravě nejsou stanoveny jakékoliv lhůty (např. lhůta pro rozhodnutí, lhůta pro vyřízení žádosti a podobně).⁴¹

Hlavním cílem nového zákona tedy bylo odstranit nedostatky staré právní úpravy v oblasti ochrany utajovaných skutečností, upravit některé instituty, které se dotýkají členství České republiky v Evropské unii a v Organizaci Severoatlantické smlouvy a též zvýšení právní jistoty adresátů těchto norem.

Hlavní principy této nové právní úpravy byly:

- stanovení procesních pravidel pro bezpečnostní řízení, ve kterém se bude rozhodovat o vydání osvědčení pro přístup k utajovaným informacím fyzické osobě, resp. podnikateli, nebo o jeho odnětí, o vydání dokladu o bezpečnostní způsobilosti fyzické osoby nebo o jeho odnětí. Toto řízení vychází z obecných zásad správního řízení a přebere instituty správního řádu,

⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=880&CT1=0>.

- bezpečnostní řízení o vydání osvědčení bude zahajováno na základě žádosti fyzické osoby, podnikatele nebo příslušného orgánu Evropské unie; fyzická osoba nebo podnikatel budou mít v bezpečnostním řízení postavení účastníka řízení,
- v zájmu zajištění co nejvyšší jednotnosti provádění bezpečnostního řízení se zruší provádění bezpečnostních prověrek na stupeň utajení „*Důvěrné*“ Ministerstvem obrany,
- o mimořádném opravném prostředku bude rozhodovat soud. Tím se odstraní současná možnost rozhodování o opravném prostředku dvěma institucemi (soud a Kolegium) a bude naplněna ústavní zásada přezkumu rozhodnutí správního orgánu nezávislým orgánem,
- vymezilo se oprávnění NBÚ k získávání a ověřování údajů nezbytných pro rozhodování v bezpečnostním řízení, v souvislosti s tím se navrhuje novelizovat některé zákony za účelem možnosti poskytování údajů a informací nezbytných pro rozhodování v bezpečnostním řízení,
- v případech zvláštního přístupu k utajovaným informacím došlo k přesnému stanovení zákonných podmínek, kdy byl takový postup možný, což by mělo vést k vyloučení přístupu neproověřených osob k utajovaným informacím v tak velkém měřítku jako tomu bylo doposud,
- došlo ke specifikaci a upřesnění bezpečnostních rizik u podnikatelů i fyzických osob a k jejich zaměření na ekonomickou kriminalitu, finanční situaci, terorismus, různé druhy extremismu apod., což mělo vést k lepší předvídatelnosti práva v této oblasti,
- byl podrobněji upraven postup certifikace technických prostředků, informačních systémů apod., což vedlo k lepší předvídatelnosti práva v této oblasti,
- došlo ke stanovení lhůt (např. lhůta pro rozhodnutí, lhůta pro vyřízení žádosti apod.), což posílilo právní jistotu účastníků řízení apod.⁴²

Ze shora uvedeného je tedy patrné, že potřeba přijmout nové zákony byla namístě a jednalo se o další důležitý krok v oblasti legislativy utajovaných informací.

⁴² *Důvodová zpráva k zákonu č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.* Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=880&CT1=0>.

3.3.2 Uspořádání zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

- Část první – **Základní ustanovení** – § 1 až § 2 obsahuje předmět úpravy zákona a vymezení základních pojmů.
- Část druhá – **Ochrana utajovaných informací** – je tvořena Hlavou I až XII a obsahuje § 3 až § 79. Jsou zde vymezena úvodní ustanovení, jednotlivé druhy zajištění ochrany utajovaných informací, jednotlivé stupně ochrany utajovaných informací, jednotlivé podmínky přístupu a povinnosti při ochraně utajovaných informací.
- Část třetí – **Bezpečnostní způsobilost** – § 80 až § 88 – upravuje citlivou činnost a povinnosti při výkonu citlivé činnosti a podmínky pro vydání dokladu.
- Část čtvrtá – **Bezpečnostní řízení** – je tvořena Hlavou I až V a § 89 až § 135. Upravuje zásady bezpečnostního řízení od podání žádosti do vydání rozhodnutí, rozklad a soudní přezkum.
- Část pátá – **Výkon státní správy** – § 136 až 142 – vymezuje pravomoci NBÚ, Národního úřadu pro kybernetickou bezpečnost, zpravodajských služeb, Ministerstva vnitra a Policie České republiky
- Část šestá – **Kontrola** – § 143 až § 144 upravuje výkon kontroly dodržování předpisů v oblasti ochrany utajovaných informací.
- Část sedmá – **Kontrola činnosti úřadu** – § 145 až § 147 upravují, kdo vykonává kontrolní činnost.
- Část osmá – **Přestupky** - § 148 až § 156.
- Část devátá – **Přechodná a závěrečná ustanovení** - § 157 až § 161.

3.3.3 Seznam prováděcích právních předpisů k zákonu č.412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

K ZOUI bylo vydáno několik prováděcích předpisů upravujících jednotlivé druhy zajištění ochrany. Jedná se o:

- Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných skutečností
- Vyhláška č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor

- Vyhláška č. 525/2005 Sb., o provádění certifikace při zabezpečování kryptografické ochrany utajovaných informací
- Vyhláška č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků
- Vyhláška č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registraci utajovaných informací
- Sdělení Národního bezpečnostního úřadu č. 91/2008 Sb., o vyhlášení převodních tabulek stupňů utajení podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána
- Sdělení Národního bezpečnostního úřadu č. 331/2009 Sb., o vyhlášení převodních tabulek stupňů utajení podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána
- Sdělení Národního bezpečnostního úřadu č. 440/2009 Sb., o vyhlášení převodních tabulek stupňů utajení podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána
- Vyhláška č. 363/2011 Sb., o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti
- Vyhláška č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti
- Vyhláška č. 432/2011 Sb., o zajištění kryptografické ochrany utajovaných informací
- Sdělení Národního bezpečnostního úřadu č. 395/2012 Sb., o vyhlášení převodních tabulek stupňů utajení podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána
- Sdělení Národního bezpečnostního úřadu č. 333/2015 Sb., o vyhlášení převodních tabulek stupňů utajení podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.

3.3.4 Novelizace zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Do současné doby byl zákon již 30krát novelizován. V rámci těchto novel:

- byl zaveden okruh osob které se mohou seznamovat s dokumenty Severoatlantické aliance,
- byly zavedeny poplatků spojených s žádostí u podnikajících fyzických osob a právnických osob,

- bylo zrušeno bezpečnostního řízení pro stupeň „Vyhrazené“ u podnikajících fyzických a právnických osob,
- bylo zavedeno stanovení konkrétního zdůvodnění pro jednotlivé stupně pro které žadatele žádají
- se zřízením Úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost souvisela i úprava postupu bezpečnostního řízení.

V roce 2020 byly přijaty dvě novely ZOUI. Jejich hlavním smyslem byla legislativní změna institutů a požadavků v oblasti ochrany utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, které se s ohledem na zkušenosti z praxe ukázaly být problematickými a činily tudíž aplikační potíže. Dále návrh zákona cílil na narovnání požadavků souvisejících s novými legislativními tendencemi, jako je například nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady 2016/679/EU o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Současně zde byla snaha o odstranění některých dílčích nedostatků současné platné právní úpravy, jako je potřeba zpřesnění definice utajované informace, zavedení definice pojmu utajovaného dokumentu v zákoně, která v současné právní úpravě ochrany utajovaných informací absentuje, nebo explicitní vymezení okruhu podnikatelů, kteří mohou mít přístup k utajovaným informacím. V souvislosti s rozšířením onemocnění covid-19, způsobené novým koronavirem SARS-CoV-2, došlo postupně v České republice k přijetí celé řady opatření, mezi kterými bylo mimo jiné omezení chodu státní správy, omezení fungování podnikatelů a v neposlední řadě rovněž zavedení nouzového stavu, jež dopadá nejen na zmíněné subjekty, ale i na fyzické osoby, a to z důvodu přijetí krizových opatření obsahujících omezení podle ustanovení § 5 a § 6 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů.

Pro přístup k utajovaným informacím je nutné splnit zákonem stanovené podmínky, mezi které patří držení platného osvědčení pro přístup k utajované informací stupně utajení Důvěrné a vyšší, a to jak pro fyzické osoby, tak pro podnikatele. Vydání této veřejné listiny předchází bezpečnostní řízení vedené NBÚ, který je povinen zjistit přesně a úplně stav věci

v rozsahu nezbytném pro vydání rozhodnutí. K tomu potřebuje získat podklady jak od orgánů státu, tak od podnikatelů, ale v neposlední řadě i od fyzických osob.

V případě přijetí krizových opatření, která vedou k omezení celospolečenské produkce, za stavu, kdy je omezeno fungování pro veřejnost a je omezen výkon státní správy, není možné spravedlivě požadovat, aby orgány a osoby, které jsou NBÚ osloveny pro získání potřebné informace, tuto informaci předaly ve lhůtách stanovených zákonem.

Z tohoto důvodu může nastat situace, že NBÚ není schopen rozhodnout ve lhůtě k tomu určené zákonem. To může mít dopad zejména na stávající držitele osvědčení, kteří si podali tzv. opakovanou žádost.

Zároveň je však nezbytné, aby byl zachován přístup k utajovaným informacím pro osoby splňující všechny podmínky pro vydání nového osvědčení, jimž však ve standardní lhůtě nebylo vydáno rozhodnutí o jimi podané opakované žádosti, neboť se především jedná o osoby, které se podílejí na zajištění prvků kritické infrastruktury, zajištění bezpečnosti a obrany státu a poskytovatelů základních služeb.⁴³

3.4 Ochrana utajovaných informací na úseku průmyslové bezpečnosti

Problematika ochrany utajovaných skutečností v oblasti průmyslové bezpečnosti je v současnosti upravena zákonem č. 412/2005, o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2006. ZOUI definuje pojem průmyslová bezpečnost jako systém opatření ke zjišťování a ověřování podmínek pro přístup podnikatele k utajovaným informacím a k zajištění nakládání s utajovanou informací u podnikatele v souladu s tímto zákonem. Podnikatelem se pro účely ZOUI rozumí osoba uvedená v ustanovení § 420 a v ustanovení § 421 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Obecné materiální vymezení vychází z jeho podnikatelské činnosti – za podnikatele se považuje fyzická nebo právnická osoba, která na svůj vlastní účet a odpovědnost samostatně vykonává výdělečnou činnost živnostenským nebo podobným způsobem, a to se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. (dále jen „*právnická osoba*“) nebo osoba

⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti [online]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=KORNBFXHYTS3&tab=detail.

podnikající podle zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*podnikající fyzická osoba*“).

Podmínky přístupu podnikatele k utajované informaci a formy přístupu podnikatele k utajované informaci jsou uvedeny v ustanovení § 15 ZOUI. Zde je jasně uvedeno, že: „*Podnikateli, který nezbytně k výkonu své činnosti potřebuje přístup k utajované informaci*

a) stupně utajení Vyhrazené, lze umožnit přístup, pokud

- 1. doloží písemným prohlášením svou schopnost zabezpečit ochranu utajovaných informací (dále jen „prohlášení podnikatele“), nebo*
- 2. je držitelem platného osvědčení podnikatele,*

b) stupně utajení Důvěrné a vyšší, lze umožnit přístup, pokud je držitelem platného osvědčení podnikatele příslušného stupně utajení“⁴⁴

Jak uvádí Dvořák a Chrobák ve svém komentáři, průmyslová bezpečnost zajišťuje ochranu utajovaných informací prostřednictvím omezení přístupu k utajovaným informacím pouze na podnikatele spolehlivé, jak co do schopnosti zajistit utajovanou informaci, tak i co do důvěryhodnosti jejího jednání. Rovněž pro podnikatele jsou podmínky přístupu k utajované informaci dvojí: jednak jde o nezbytnost přístupu pro výkon jeho činnosti (podmínka materiální), jednak musí v závislosti na stupni utajení buď doložit svou schopnost zabezpečit ochranu utajovaných informací, a/nebo musí být držitelem platného osvědčení příslušného stupně utajení (podmínka formální). Jak autoři dále uvádějí, pouhá nezbytnost pro podnikání tedy sama o sobě k přístupu k utajované informaci nedostačuje. A i když je svobodný přístup k podnikání dán čl. 26 Listiny základních práv a svobod, je v tomto případě toto právo omezeno zákonem.⁴⁵

Prohlášení podnikatele upravuje ustanovení § 15a ZOUI a přímo navazuje na ustanovení § 15 ZOUI, společně tato ustanovení splňují účel minimalizovat zátěž podnikatele s tím, že podnikatel nemusí podstupovat proceduru celého bezpečnostního řízení a postačí mu pouze učinit prohlášení. Toto prohlášení je ovšem podnikatel povinen předložit každému, kdo mu utajovanou informaci poskytne. Pokud podnikateli utajovanou

⁴⁴ § 15 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁴⁵ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, s. 91.

informaci nikdo nepředává, ale tato informace u něj vzniká, učiní podnikatel prohlášení, které neprodleně zašle NBÚ.

Podnikatel, který žádá o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k utajovaným informacím musí splňovat podmínky stanovené v ustanovení § 16 ZOUI. Podnikatel musí být:

- ekonomicky stabilní,
- bezpečnostně spolehlivý,
- je schopen zabezpečit ochranu utajovaných informací,
- odpovědná osoba podnikatele je držitelem platného osvědčení fyzické osoby nejméně pro takový stupeň utajení, pro který žádá podnikatel o vydání osvědčení podnikatele,
- při podání žádosti o vydání osvědčení podnikatele uhradil správní poplatek,

Tyto podmínky musí podnikatel splňovat po celou dobu platnosti osvědčení podnikatele (upraveno § 55 ZOUI).⁴⁶

3.4.1 Ekonomická stabilita

Podmínky ekonomické stability jsou dány v ustanovení § 17 ZOUI a „(...)ekonomickou stabilitu nesplňuje podnikatel,

- a) u kterého soud vyhlásil moratorium,*
- b) vůči jehož majetku je vydáno rozhodnutí o úpadku,*
- c) u kterého byla zavedena nucená správa nebo v posledních 3 letech dočasná správa anebo na něj v posledních 3 letech bylo uplatněno opatření k řešení krize podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu.*

2) *Za ekonomicky nestabilního lze též považovat podnikatele,*

- a) který má splatný nedoplatek na pojistném na sociální zabezpečení, na příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo na pojistném na veřejné zdravotní pojištění, včetně penále,*
- b) který má splatný nedoplatek na dani z příjmů, na dani z přidané hodnoty či na jiných daních včetně příslušného penále z dlužné částky, popřípadě na vyměřeném clu, včetně případných úroků,*

⁴⁶ § 16 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

c) který trvale či opakovaně neplní finanční povinnosti vůči státu, fyzickým nebo právnickým osobám, nebo

d) u něhož bylo rozhodnuto o exekuci na jeho majetek.⁴⁷

Při ověřování podmínky ekonomické stability se NBÚ zaměřuje na zjištění skutečného stavu k vyloučení podmínek uvedených v ustanovení § 17 ZOUI. NBÚ tyto podmínky ověřuje:

- z podkladových materiálů předložených podnikatelem (přehled závazků z podnikatelské činnosti podnikatele s uvedením závazků nad 180 dnů, účetních závěrek a zpráv auditora o ověření účetní uzávěrky,
- z materiálů vyžádaných podle ustanovení § 108 odst. 1 ZOUI od finančního úřadu, místně příslušné správy sociálního zabezpečení a všech zdravotních pojišťoven,
- výstupů z monitoringu otevřených zdrojů nebo výstupů a skutečností, zjištěných k podnikateli lustrací podnikatele v databázi obchodního rejstříku, insolvenčního rejstříku případně v evidenci úpadců,
- dále z odpovědí z oslovených lustračních míst, což je úkon podle ustanovení § 108 odst. 1 ZOUI spočívající ve vyžádání informací od orgánů státu a právnických osob, jedná se například o:
 - zpravodajské služby
 - PČR – Policie ČR
 - ABS – archiv bezpečnostních složek
 - FAÚ (finančně analytický útvar Ministerstva financí ČR)
 - specializované zájmové evidence
 - GŘC – Generální ředitelství cel
 - RT – Rejstřík trestů
 - KN – katastr nemovitostí
 - a další.
- Materiálů vyžádaných od jiných orgánů státu, právnických nebo podnikajících fyzických osob.
- Pohovoru s odpovědnou osobou (§ 105 ZOUI) nebo znaleckého posudku (§ 106 ZOUI).

⁴⁷ § 17 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Podmínka ekonomické stability pro vydání osvědčení podnikatele vychází z předpokladu, že podnikatel, který není schopen plnit své závazky, je ohrožen ve své schopnosti sám řídit své jednání, a z hlediska ochrany utajovaných informací se tedy stává nedůvěryhodnou osobou. Vzhledem ke specifickému charakteru právní úpravy ochrany utajovaných informací, kdy jsou práva účastníka řízení omezena, bude stačit prokázat, že existuje obava z možnosti takovéto ovlivnitelnosti; tato obava však musí být v každém případě důvodná, tedy v podstatě podložena poznatky o zákonitostech lidského jednání v daných situacích.⁴⁸

3.4.2 Bezpečnostní spolehlivost

Bezpečnostní spolehlivost je upravena v ustanovení § 18 ZOUJ. V tomto paragrafu je uvedeno, že: „(...)podmínku bezpečnostní spolehlivosti nespĺňuje podnikatel, u něhož bylo zjištěno bezpečnostní riziko. Za bezpečnostní riziko je považována zejména:

- a) činnost statutárního orgánu nebo jeho člena, člena kontrolního orgánu nebo prokuristy proti zájmům České republiky,
- b) činnost statutárního orgánu nebo jeho člena, člena kontrolního orgánu nebo prokuristy, spočívající v potlačování základních práv a svobod, anebo podpora takové činnosti,
- c) skutečnost, že je podnikatel akciovou společností s formou akcií na majitele s jinou podobou, než jsou akcie zaknihované,
- d) skutečnost, že je společníkem, který má rozhodující vliv na volbu nebo jmenování statutárního nebo kontrolního orgánu podnikatele, akciová společnost s formou akcií na majitele s jinou podobou, než jsou akcie zaknihované.

3) Za bezpečnostní riziko lze též považovat:

- a) uvedení nepravdivé informace nebo zamlčení informace rozhodné pro objektivní a úplné zjištění skutečného stavu věci při ověřování podmínek pro vydání osvědčení podnikatele nebo nenahlášení změny údajů uvedených v žádosti podle § 96 nebo v jiném materiálu poskytnutém Úřadu k této žádosti,
- b) kapitálové, finanční nebo obchodní vztahy k jiným fyzickým nebo právnickým osobám anebo k cizí moci, které vyvíjejí nebo vyvíjely činnost proti zájmům České republiky,

⁴⁸ DVORČÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 97.

- c) personální nestabilitu ve statutárním nebo v kontrolním orgánu nebo v osobách prokuristů,*
- d) porušení povinnosti při ochraně utajovaných informací,*
- e) pravomocné odsouzení fyzické osoby, která je společníkem podnikatele, pro úmyslný trestný čin,*
- f) úmyslné porušení právních předpisů společníkem podnikatele, členem družstva nebo jinou osobou, která má rozhodující vliv na volbu nebo jmenování statutárního nebo kontrolního orgánu podnikatele nebo družstva, nebo jeho činnost proti zájmům České republiky,*
- g) úmyslné porušení právních předpisů osobami oprávněnými jménem podnikatele nebo za podnikatele jednat, na jehož základě může nastat újma zájmu České republiky,*
- h) vztah osoby, která má na základě pracovněprávního, členského nebo jiného smluvního vztahu vliv na jednání podnikatele, k fyzickým osobám nebo právnickým osobám nebo k cizí moci, které vyvíjely nebo vyvíjejí činnost proti zájmům České republiky,*
- i) skutečnost, že statutárním nebo kontrolním orgánem podnikatele anebo členem statutárního nebo kontrolního orgánu podnikatele je právnická osoba,*
- j) opakované neposkytnutí potřebné součinnosti při řízení zahájeném podle § 101 odst. 1, nebo*
- k) pravomocné odsouzení podnikatele pro trestný čin.⁴⁹*

V rámci ověřování bezpečnostní spolehlivosti podnikatele NBÚ vždy vyžaduje poskytnutí informací od

- orgánů státu, které disponují nebo mohou disponovat informacemi bezpečnostního charakteru (např. zpravodajské služby, PČR, státní zastupitelství, soudy)
- spolupracujících NSA (zahraničních bezpečnostních úřadů) v případě, jsou-li ve statutárních orgánech podnikatele prokuristé, společníci podnikatele nebo společníci společníků cizími státními příslušníky nebo subjekty, a má-li Česká republika s těmito státy uzavřenou mezinárodní smlouvu.

⁴⁹ § 18 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Pro účely ověřování bezpečnostní spolehlivosti podnikatele jsou rovněž využívány informace z otevřených zdrojů. Pokud by získané informace nepostačovaly ke zjištění existence bezpečnostního rizika, může NBÚ požádat o provedení šetření zpravodajskou službu nebo Policii ČR v tomto případě se pak hovoří o tzv. činnostním šetření. Dále je možné opět provádět pohovor, výslech svědka nebo si vyžádat znalecký posudek.

Dvořák s Chrobákem uvádějí, že: „(...)ze zákona o ochraně utajovaných informací ani z jiného právního předpisu neplyne žádné časové omezení ve vztahu k činnosti, která potenciální ohrožení zájmu představuje. To znamená, že dojde-li jednou k němu, trvá navždy a možnost seznamování se s utajovanými informacemi je pro podnikatele navždy uzavřena. Zájmy České republiky vyplývají z ustanovení upravujícího stupně újmy (§ 3 ZOUI). U podnikatele zvláště vystupují do popředí rizika spojená s ekonomickými zájmy České republiky. Z rozhodovací praxe NBÚ i judikatury plyne, že takovým rizikem je uzavírání kartelových dohod s tzv. tvrdým jádrem (jde tedy o uzavření dohody zakázané právem hospodářské soutěže, a to dohody, která představuje zvláště závažný způsob porušení tohoto zákazu). Znakem, který je nutno rovněž vzít v potaz, je také dlouhodobost takového jednání.“⁵⁰

Zajímavým druhem bezpečnostního rizika je také personální nestabilita podnikatele jako svého druhu ukazatel vnitřní nestability daného podnikatele, který může směřovat k úvaze, že podnikatel není schopen zajistit dostatečnou ochranu informací. Dalším znakem nestability je také účastenství právnické osoby ve statutárních orgánech, který tak může obsahovat nejasnou majetkovou strukturu daného podnikatele a vést k závěru, že podnikatel není schopný utajované informace ochraňovat.

3.4.3 Způsobnost zabezpečit ochranu utajovaných informací

Schopnost podnikatele zabezpečit ochranu utajovaných informací upravuje ustanovení § 19 ZOUI, kde je uvedeno, že: „(...)Podmínku způsobilosti zabezpečit ochranu utajovaných informací nespĺňuje podnikatel, který není schopen zajistit a dodržovat jednotlivé druhy zajištění ochrany utajovaných informací podle tohoto zákona v závislosti na příslušném stupni utajení a formě přístupu k utajované informaci.“⁵¹

⁵⁰DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 100.

⁵¹ § 19 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Při ověřování schopnosti podnikatele zabezpečit ochranu utajovaných informací NBÚ hodnotí na základě předložených materiálů a fyzického ověření skutečného stavu realizaci jednotlivých druhů zajištění ochrany utajovaných informací. Při ověřování dané podmínky zohledňuje i zprávy o výsledku výkonu státního dozoru provedeného u podnikatele a výsledky správních řízení vedených NBÚ s podnikatelem v souvislosti s danou podmínkou. Ověřování provádí NBÚ hodnocením předložené bezpečnostní dokumentace, případně dalších dokumentů a dále fyzickým ověřením schopnosti podnikatele zabezpečit ochranu utajovaných informací administrativní bezpečností.

Pokud NBÚ nemůže ověřit všechny skutečnosti vztahující se ke schopnosti zabezpečit ochranu utajovaných informací, může formou tzv. „*činnostního šetření*“ požádat o ověření schopnosti zabezpečit ochranu utajovaných informací zpravodajskou službu nebo Policii ČR. Dále také mohou být osloveny orgány státu, právnické nebo podnikající fyzické osoby za účelem ověření skutečného stavu, zda je podnikatel schopen zabezpečit ochranu utajovaných informací. A je-li to nezbytné může být proveden pohovor, výslech svědka nebo je vyžádán znalecký posudek.

Všechna tato získaná stanoviska, podané zprávy a skutečnosti zjištěné fyzickým ověřením schopnosti podnikatele zabezpečit ochranu utajovaných informací jsou pak podkladem proto, aby mohl NBÚ komplexně posoudit, že je podnikatel schopen utajované informace ochraňovat.

3.4.4 Formy přístupu podnikatele k utajovaným informacím

Pokud podnikatel potřebuje mít přístup k utajovaným informacím, je potřeba vědět, jak k utajovaným informacím bude přistupovat. Tuto problematiku řeší ustanovení § 20 ZOUI, ve kterém se uvádí, že: „ (...) *podnikatel má přístup k utajované informaci:*

- a) která u něho vzniká, nebo je mu poskytnuta, nebo*
- b) která u něho nevzniká, ani mu není poskytována, ale ke které mají přístup zaměstnanci podnikatele nebo osoby jednající jménem podnikatele nebo za podnikatele, a to v souvislosti s výkonem pracovní nebo jiné činnosti pro podnikatele na základě smlouvy.*⁵²

⁵² § 20 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

V případě, že bude podnikatel přistupovat k utajovaným informacím podle druhého bodu, musí splňovat podmínku schopnosti zajištění ochrany utajovaných informací pouze zajištěním ochrany utajované informace personální bezpečností. Což jak uvádí Dvořák a Chrobák ve svém komentáři k zákonu, je „(...)Legislativně komplikovaná konstrukce vyjádřená § 5, § 16, § 19 a § 20 zákona a sděluje, že v případě, kdy jediný způsob, jak podnikatel bude nakládat s utajovanou informací, spočívá v tom, že k utajované informaci budou mít přístup jeho zaměstnanci nebo osoby, které jeho jménem nebo za něj jednají, je pro vydání osvědčení podnikatele dostatečné, jestliže bude splňovat podmínky personální bezpečnosti, jinými slovy konkrétní fyzické osoby, které se pro podnikatele s utajovanou informací budou seznamovat, musí být držiteli osvědčení fyzické osoby. Pokud je tato podmínka splněna, je zároveň splněna i podmínka bezpečnosti průmyslové.“⁵³

Prováděcím předpisem a druhou právní normou upravující oblast průmyslové bezpečnosti je vyhláška NBÚ č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti, která nabyla účinnosti dne 1.1.2012.

Obecně lze rozdělit povinnosti podnikatele do následujících okruhů:

- žádost podnikatele (§ 96 ZOUI)
- povinnost hlášení změn údajů (§ 68 ZOUI)
- povinnost požádat o vydání nového osvědčení před skončením platnosti původního osvědčení podnikatele, má-li mít podnikatel přístup k utajovaným informacím po skončení platnosti vydaného osvědčení (§ 96 odst. 4 ZOUI)
- povinnost zřídit funkci bezpečnostního ředitele (§ 71 ZOUI).

3.4.5 Žádost podnikatele

Podnikateli lze umožnit přístup k utajované skutečnosti, jestliže jej nezbytně potřebuje k výkonu jeho činnosti a je držitelem platného osvědčení podnikatele podle ustanovení § 54 ZOUI příslušného stupně utajení. Osvědčení vydává NBÚ.

⁵³ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s 102.

NBÚ provádí zjišťování a ověřování pouze u podnikatelů, kteří požádali o vydání osvědčení podnikatele. Podání žádosti podnikatele a její náležitosti jsou upraveny v ustanovení § 96 ZOUI a ve vyhlášce. Žádost podnikatele (§ 96 ZOUI) obsahuje:

- vyplněný dotazník podnikatele (rozsah údajů je stanoven v § 97 ZOUI)
- bezpečnostní dokumentaci podnikatele (obsah je definován v § 98 ZOUI)
- originály písemností nebo jejich ověřené kopie nutné k ověření splnění podmínek podle § 16 ZOUI (§ 96 ZOUI a § 2 vyhlášky).
- prohlášení o zproštění povinnosti mlčenlivosti věcně a místně příslušného správce daně a jiné osoby zúčastněné na správě daní podle § 52 odst. 2 daňového řádu, a to v plném rozsahu údajů za účelem provedení bezpečnostního řízení

Žádost podnikatele

Žádost podnikatele je písemný dokument, kterým podnikatel žádá o vydání osvědčení podnikatele, na jehož základě je podnikateli umožněn přístup k utajovaným informacím. Přístup podnikatele je upraven v ustanovení § 20 ZOUI a lze jej definovat jako přístup:

- podnikatele, kterému jsou utajované informace poskytovány nebo u kterého utajované informace vznikají nebo jsou uchovávány,
- podnikatele, kterému není utajovaná informace poskytována ani u něj nevzniká, avšak jeho zaměstnanci nebo osoby za podnikatele jednající mají k utajované informaci přístup.

Rozdělení přístupu podnikatele je jedním z rozhodujících kritérií. Pokud podnikatel žádá o přístup k utajované informaci uvedený v prvním případě shora, je povinen realizovat opatření nejméně v oblasti personální bezpečnosti, průmyslové bezpečnosti, administrativní bezpečnosti a fyzické bezpečnosti, případně také v oblasti informačních systémů a kryptografické ochrany. Má-li mít podnikatel přístup k utajovaným informacím dle druhého případu shora uvedeného, realizuje opatření pouze v oblasti personální bezpečnosti a průmyslové bezpečnosti.

Toto rozdělení je určující pro rozsah bezpečnostní dokumentace, kterou je podnikatel povinen zpracovat a předložit spolu se žádostí.

Ostatní dokumenty a písemnosti předkládá vždy a jsou, jak již bylo shora uvedeno, součástí žádosti podnikatele.

Součástí žádosti je i zdůvodnění žádosti podnikatele podle ustanovení § 96 odst.1 ZOUI. Toto zdůvodnění a jeho náležitosti jsou popsány v ustanovení § 2 vyhlášky a jsou to tyto údaje:

- předmět podnikání, v jehož rámci podnikatel požaduje přístup k utajované informaci,
- veřejné zakázce, v rámci, které je požadován přístup k utajované informaci, jejím zadavateli a předpokládané době trvání zadávacího řízení,
- koncesní smlouvě, v rámci, které je požadován přístup k utajované informaci, jejím veřejným zadavateli a předpokládané době trvání koncesního řízení,
- veřejné zakázce nebo koncesní smlouvě před zahájením zadávacího nebo koncesního řízení, o kterou se podnikatel hodlá ucházet a v rámci které se předpokládá přístup k utajované informaci, zadavateli nebo veřejným zadavateli a předpokládaném termínu zahájení zadávacího nebo koncesního řízení,
- smlouvě, případně jiné právní skutečnosti, na základě, které je požadován přístup k utajované informaci, předmětu této smlouvy a poskytovateli utajované informace,
- skutečnosti, na základě, které bude u podnikatele vznikat utajovaná informace,
- okolnostech, které odůvodňují požadovanou formu přístupu podle ustanovení § 20 ZOUI.

Dotazník podnikatele

Dotazník podnikatele je dokument, který obsahuje údaje stanovené v ustanovení § 97 ZOUI:

„(...)Dotazník podnikatele obsahuje tyto položky:

a) platné údaje, které se zapisují do obchodního, živnostenského nebo obdobného rejstříku či evidence, vždy však uvedení rodného čísla, bylo-li přiděleno, a data, místa, okresu a státu narození, a to i když se do takového rejstříku nebo evidence nezapisují,

- b) jméno a příjmení, rodné číslo, bylo-li přiděleno, a datum, místo, okres a stát narození, firma a identifikační číslo společníků, pokud nejsou údajem zapsaným do obchodního rejstříku,*
- c) názvy bank, čísla platných bankovních účtů a údaje o účtech vedených u spořitelních a úvěrních družstev,*
- d) vlastní i pronajaté nemovitosti a nebytové prostory podnikatele, ve kterých se vyskytuje zabezpečená oblast podle § 25, včetně uvedení jejich adresy,*
- e) údaje k provedeným řádným účetním závěrkám, vede-li podnikatel účetnictví, nebo údaje k daňovým přiznáním, vede-li podnikatel daňovou evidenci podle jiného právního předpisu, a údaje k řádným účetním závěrkám ověřeným auditorem, stanoví-li tak jiný právní předpis, a to za posledních 5 let,*
- f) poskytnuté a přijaté půjčky a úvěry v posledních 5 letech,*
- g) smlouvy, jejichž předmět plnění obsahuje utajované informace,*
- h) zahraniční obchodní partneři, s výjimkou obchodních partnerů z členských států Evropské unie, s celkovým finančním objemem uskutečněných obchodů nad 2 000 000 Kč v posledních 5 letech,*
- i) čeští obchodní partneři a obchodní partneři z členských států Evropské unie s uvedením celkového ročního plnění uskutečněných obchodů přesahujícího 20 % ročního obrátu v posledních 5 letech,*
- j) údaje o podání insolvenčního návrhu,*
- k) údaje o rozhodnutí o insolvenčním návrhu,*
- l) údaje o způsobu řešení úpadku,*
- m) údaje o zrušení podnikatele,*
- n) plnění závazků vůči státu podle § 17 odst. 2 písm. a) a b) ZOUI,*
- o) údaje odpovědné osoby podnikatele, jimiž jsou jméno, příjmení, rodné číslo, bylo-li přiděleno, datum narození a zastávaná funkce u podnikatele a*
- p) trestní řízení.⁵⁴*

Dotazník podnikatel předkládá spolu se žádostí, a to v tištěné podobě a v elektronické podobě na technickém nosiči dat. Pro jeho vyplnění je vytvořen interaktivní formulář, který je podnikateli dostupný na webových stránkách NBÚ. Údaje obsažené v dotazníku

⁵⁴ § 97 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

podnikatele jsou členěny do kapitol. Jednotlivé položky obsažené v dotazníku jsou v příloze č. 5 vyhlášky.

Bezpečnostní dokumentace podnikatele

Obsah a rozsah bezpečnostní dokumentace je stanoven v ustanovení § 98 ZOUJ. „(...)Bezpečnostní dokumentace podnikatele stanoví systém ochrany utajovaných informací u podnikatele, musí být u podnikatele uložena, průběžně aktualizována a obsahuje

- a) výčet utajovaných informací uložených u podnikatele s uvedením jejich původce a stupně utajení a v případě, že utajovaná informace mu byla poskytnuta nebo u něj vznikla na základě zakázky, též s uvedením specifikace této zakázky, a dále specifikaci utajovaných informací, k nimž by měl mít podnikatel přístup, s uvedením jejich původce a stupně utajení a v případě, že utajovaná informace by mu měla být poskytnuta nebo by u něj měla vzniknout na základě zakázky, též s uvedením předpokládané specifikace této zakázky,
- b) analýzu možného ohrožení utajovaných informací, vhodná a účinná ochranná opatření ke snížení rizik,
- c) způsoby realizace jednotlivých druhů zajištění ochrany utajovaných informací,
- d) seznam funkcí a osob, u kterých se předpokládá přístup k utajovaným informacím, s uvedením jejich rodného čísla a stupně utajení, na který tyto osoby vydání osvědčení fyzické osoby žádají, a u již vydaného osvědčení fyzické osoby jeho číslo a datum vydání a stupeň utajení, na který bylo vydáno, u oznámení datum jeho vydání a u dokladu jeho číslo a datum vydání.“⁵⁵

Bezpečnostní dokumentace je interní normou podnikatele, vypracovanou v listinné podobě. Obsahuje souhrn opatření, postupů a mechanismů, které jsou u podnikatele realizovány za účelem zabezpečení ochrany utajovaných informací. Bezpečnostní dokumentace je součástí žádosti. Pro její vypracování a rozsah je rozhodující forma přístupu podnikatele k utajovaným informacím. Bezpečnostní dokumentace je předmětem ověřování v rámci bezpečnostního řízení. Po vypracování bezpečnostní dokumentace je podnikatel povinen průběžně ověřovat její platnost a provádět její aktualizaci.

⁵⁵ § 98 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Originály písemností nebo jejich ověřené kopie nutné k ověření splnění podmínek

Rozsah písemností je stanoven v ustanovení § 3 vyhlášky a podnikatel, který je právnickou osobou, k žádosti podnikatele přikládá např. :

- doklady o rozhodnutích jeho orgánů o skutečnostech, které se zapisují do obchodního rejstříku a nejsou v něm dosud zapsány,
- smlouvu o tichém společenství u podnikatele,
- doklad o vydání dluhopisů s uvedením důvodu vydání a celkové výše vydaných dluhopisů,
- smlouvy o nájmu prostor, budov a pozemků,
- řádné účetní závěrky za posledních 5 let,
- ovládací smlouvu nebo písemnou zprávu o vztazích, pokud je podnikatel ovládanou osobou, za posledních 5 let,
- písemné zprávy auditora o ověření řádných účetních závěrek za posledních 5 let v rozsahu výroku auditora, pokud tak stanoví jiný právní předpis,
- přehled závazků z podnikatelské činnosti, které jsou po lhůtě splatnosti více než 180 dnů, s uvedením jednotlivých věřitelů a důvodu nezaplacení,
- výpis z účtu vlastníka v centrální evidenci investičních nástrojů,
- přehled všech účastí na akciových společnostech a majetkového podílu v procentech,
- přehled ostatních investičních cenných papírů za předpokladu, že nejsou v centrální evidenci, podílů a vkladů do základního kapitálu veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným a členských vkladů v družstvech.

Podnikající fyzická osoba k žádosti podnikatele přiloží např.:

- smlouvy o nájmu prostor, budov a pozemků,
- řádné účetní závěrky, vede-li účetnictví, nebo daňová přiznání, pokud vede daňovou evidenci podle zákona o daních z příjmů, a to za posledních 5 let,
- písemné zprávy auditora o ověření řádných účetních závěrek za posledních 5 let v rozsahu výroku auditora, pokud tak stanoví jiný právní předpis,

- přehled závazků z podnikatelské činnosti, které jsou po lhůtě splatnosti více než 180 dnů, s uvedením jednotlivých věřitelů a důvodu nezaplacení,
- výpis z účtu vlastníka v centrální evidenci investičních nástrojů,
- přehled všech účastí na akciových společnostech a majetkového podílu v procentech,
- přehled ostatních investičních cenných papírů za předpokladu, že nejsou v centrální evidenci, podílů a vkladů do základního kapitálu veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným a členských vkladů v družstvech

Podnikatel předkládá písemnosti vyjmenované v ustanovení § 3 vyhlášky pro účely ověření splnění podmínek stanovených ZOUI ve formě originálů nebo úředně ověřených kopií.

3.4.6 Povinnost hlášení změn údajů

Povinnost hlášení změn údajů je stanovena podnikateli ve dvou oblastech:

- podnikatel je žadatelem o vydání osvědčení podnikatele a bezpečnostní řízení probíhá,
Povinnost hlášení změn údajů v průběhu bezpečnostního řízení se vztahuje na podnikatele, který požádal o vydání osvědčení podnikatele, bylo zahájeno bezpečnostní řízení nebo bezpečnostní řízení probíhá. Tato povinnost je stanovena v ustanovení § 103 odst. 2 ZOUI. Účastník řízení je povinen v průběhu řízení neprodleně písemně oznamovat NBÚ změny údajů uvedených v žádosti.
- podnikatel je držitelem osvědčení podnikatele.

Je-li podnikatel držitelem osvědčení podnikatele, je podle ustanovení § 68 písm. d) ZOUI povinen hlásit každoročně ke dni, který se svým označením shoduje se dnem vydání osvědčení podnikatele, změny údajů uvedených v žádosti podnikatele.

Má-li mít organizace i po skončení platnosti původního osvědčení přístup k utajované informaci, je podnikatel povinen před uplynutím platnosti vydaného osvědčení v zákonem stanovené lhůtě požádat o vydání osvědčení nového. Tato povinnost je dána podnikateli, který je držitelem osvědčení podnikatele. Vztahuje se na ty podnikatele, kteří se při své činnosti nezbytně potřebují seznamovat s utajovanými informacemi nebo u kterých utajované informace vznikají či jsou jim poskytovány. Zákonem stanovená povinnost řeší problematiku kontinuálního přístupu podnikatele k utajovaným informacím. V tomto

případě podnikatel předkládá písemnou žádost. K žádosti dokládá vyplněný dotazník podnikatele, bezpečnostní dokumentaci podnikatele a originály písemností nebo jejich ověřené kopie nutné k ověření splnění podmínek podle ustanovení § 16 ZOUI. Oproti prvotní žádosti se však liší rozsah údajů uváděných podnikatelem v dotazníku podnikatele a rozsah písemností předkládaných podnikatelem. V dotazníku podnikatele uvádí pouze ty údaje, k jejichž změnám v průběhu platnosti již vydaného osvědčení došlo a které nebyly NBÚ hlášeny, u písemností nutných k ověření splnění podmínek pak dokládá pouze ty písemnosti, které se týkají změn údajů uváděných v bezpečnostním dotazníku.

3.4.7 Povinnost zřídit funkci bezpečnostního ředitele

V platné legislativě je stanovena povinností pro podnikatele. Oproti předchozí právní úpravě je podnikatel povinen zřídit funkci „*bezpečnostního ředitele*“. V tomto případě má podnikatel možnost funkci bezpečnostního ředitele vykonávat prostřednictvím odpovědné osoby (členem statutárního orgánu, prokuristy) případně zřídit funkci bezpečnostního ředitele a obsadit ji osobou, která je k podnikateli v pracovním poměru. Zákon zde ukládá povinnost do 15 dnů ode dne obsazení funkce bezpečnostní ředitele oznámit písemně NBÚ jméno, příjmení a rodné číslo osoby vykonávající tuto funkci.

3.4.8 Osvědčení podnikatele a jeho náležitosti

Náležitosti osvědčení podnikatele jsou upraveny v ustanovení § 54 ZOUI a jedná se o veřejnou listinu, která obsahuje:

- identifikaci podnikatele firmou nebo názvem, identifikačním číslem a sídlem, jde-li o právnickou osobu, a jde-li o osobu fyzickou, údaje jako je jméno, příjmení, rodné příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodné číslo, státní občanství,
- uvedení nejvyššího stupně utajení utajované informace, pro přístup, k níž osvědčení podnikatele opravňuje,
- formu přístupu,
- datum vydání a dobu platnosti,
- otisk úředního razítka a podpis oprávněného zástupce Úřadu; otisk úředního razítka se nevyžaduje, bylo-li osvědčení vydáno v elektronické podobě.

„(...)Co je veřejnou listinou, zákon o ochraně utajovaných informací nevymezuje. Z významu tohoto slovního spojení nicméně plyne, že i na osvědčení lze vztáhnout vymezení provedené v § 131 tr. zákoníku, podle kterého se veřejnou listinou rozumí listina vydaná soudem České republiky, jiným orgánem veřejné moci nebo jiným subjektem k tomu

*pověřeným či zmocněným jiným právním předpisem v mezích jeho pravomocí potvrzující, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu nebo jiného subjektu, který listinu vydal, anebo osvědčující některou právně významnou skutečnost. Veřejnou listinou ve smyslu trestního zákoníku je i listina, kterou prohlašuje za veřejnou jiný právní předpis. Vzhledem k tomu, že osvědčení je veřejnou listinou nahrazující rozhodnutí, tedy autoritativně řešící otázku skutkovou i právní v předmětu řízení, musí mít stanoveny takové náležitosti, aby tuto roli mohlo plnit. Musí být tedy identifikován účastník řízení (žadatel), orgán, který osvědčení vydal (Úřad, zpravodajská služba nebo Ministerstvo vnitra) včetně příslušné úřední osoby, a musí být určitě vyjádřen předmět řízení.*⁵⁶

3.4.9 Platnost osvědčení

Platnost osvědčení je upravena v ustanovení § 55 ZOUI. Platnost osvědčení podnikatele je pro stupeň utajení:

- Přísně tajné 5 let,
- Tajné 7 let a
- Důvěrné 9 let.

Rozlišení důležitosti, které zákon o ochraně utajovaných informací přikládá jednotlivým stupňům utajení, se projevuje také v délce platnosti osvědčení. Má-li být oprávnění přístupu zachováno i po uplynutí předepsané doby, je nutno provést nové bezpečnostní řízení. Nejkratší lhůta platnosti a s tím spojené opakované prověřování v bezpečnostním řízení je tak stanoveno pro držitele osvědčení nejvyššího stupně utajení. I v průběhu platnosti osvědčení je nicméně jeho držitel povinen informovat NBÚ o relevantních změnách.⁵⁷

3.4.10 Zánik platnosti osvědčení

Jakým způsobem a za jakých podmínek zanikne platnost osvědčení podnikatele, je upraveno v ustanovení § 56 ZOUI. Platnost osvědčení podle tohoto ustanovení může zaniknout např.:

- uplynutím doby jeho platnosti,
- zrušení jeho platnosti NBÚ (§ 101),
- zrušením nebo zánikem podnikatele,

⁵⁶ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 190.

⁵⁷ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 191.

- ohlášením jeho odcizení nebo ztráty,
- takovým poškozením, že zápisy v něm uvedené jsou nečitelné nebo je porušena jeho celistvost,
- změnou některého z údajů v něm obsažených,
- vrácením jeho držitelem NBÚ,
- dnem doručení nového osvědčení podnikatele,
- dnem doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení podnikatele.

„(..) 2) Při zániku platnosti osvědčení podnikatele, je podnikatel povinen utajovanou informaci, která mu byla poskytnuta, odevzdat tomu, kdo mu ji poskytl nebo do jehož působnosti náleží; nelze-li tak učinit, je povinen odevzdat ji Úřadu. Utajované informace, které u podnikatele vznikly, je povinen předat orgánu státu, do jehož působnosti utajované informace náleží, není-li jej, Úřadu. Odevzdání a předání utajované informace podle tohoto odstavce je podnikatel povinen provést neprodleně po zániku platnosti osvědčení podnikatele.“⁵⁸

V případě odcizení nebo ztrátě „(..) Jestliže dojde k ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení, k poškození zápisů na něm až k nečitelnosti nebo pozměnění údajů v něm obsažených, nezaniká oprávnění přístupu k utajovaným informacím, jak by plynulo z § 11 odst. 1, resp. § 15 písm. b), ale tento přístup je zachován, pokud držitel osvědčení požádá Úřad o vydání osvědčení nového.“⁵⁹

3.4.11 Bezpečnostní řízení o vydání osvědčení

Bezpečnostní řízení je upraveno v ustanovení § 89–135 ZOUJ a je to proces vedený NBÚ nebo jiným oprávněným subjektem podle ZOUJ. Jeho principy sice vycházejí z principů správního řízení, nejedná se však o správní řízení podle správního řádu. Nicméně *„(..) § 177 odst. 1. spr. řádu dopadá. Je zde uvedeno že se základní zásady správního řízení uvedené v § 2 až 8 spr. řádu použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje.“⁶⁰*

⁵⁸ § 56 zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁵⁹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 194.

⁶⁰ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 271.

Řízení je neveřejné a v jeho průběhu musí být respektována čest a důstojnost osob dotčených řízením. Jednacím jazykem je čeština (s výjimkou výkonu zákonných práv příslušníků etnické menšiny). Písemnosti v cizích jazycích musí být v rámci řízení předkládány jak v originále, tak v úředně ověřeném překladu do českého jazyka. Kromě osobních úkonů se může účastník řízení nechat zastupovat advokátem nebo zvoleným zástupcem, kterému udělil písemnou plnou moc. V průběhu řízení je účastník a jeho zástupce oprávněn nahlížet, před vydáním rozhodnutí, do neutajované části bezpečnostního svazku. Ze svazku však není dovoleno pořizovat kopie spisu nebo jeho části. Je dovoleno pořizovat pouze výpisy. Úřední osoba, která se řízení účastní, může být z řízení vyloučena na základě vlastního návrhu nebo na základě námítky podjatosti vznesené účastníkem řízení. Předmětem bezpečnostního řízení je řízení o žádosti o vydání osvědčení, zrušení platnosti osvědčení, respektive rozhodování o odnětí před uplynutím platnosti.

3.4.12 Účastník řízení

Účastníkem řízení o žádosti je podle ustanovení § 92 ZOUI podnikatel, který žádá o vydání osvědčení podnikatele a v řízení o zrušení platnosti osvědčení držitel této listiny. Zákon o ochraně utajovaných informací v ustanovení § 89 umožňuje účastníkovi, aby se v řízení nechal zastupovat, a to buď advokátem nebo jiným zástupcem, kterého si zvolí. Zmocnění k zastoupení se prokazuje plnou mocí. Účastník řízení může mít pouze jednoho zástupce a pokud je třeba činit nějaké osobní úkony, je zastoupení na základě plné moci vyloučeno.

V praxi je běžné, že některé právnické osoby si nechávají zpracovávat dokumentaci a podklady pro celé bezpečnostní řízení a na základě plné moci mají zastoupení na celý průběh tohoto řízení. Dá se říct, že je to pro takové subjekty výhodné, neboť příprava podkladů může být náročná na odbornost. V ustanovení § 90 ZOUI se hovoří o vyloučení z řízení. Možnost vyloučení je vždy na straně úřední osoby jedná se o případy, kdy je úřední osoba podjatá, což znamená, že by mohla mít na výsledku řízení nějaký zájem. Dalším případem, kdy je úřední osoba vyloučena, je případ, kdy se již řízení účastnila v téže věci ale na jiném stupni rozhodování.

3.4.13 Odpovědná osoba

Institut odpovědné osoby a její povinnosti upravuje ustanovení § 2 písm. e) ZOUI, kde je uvedeno, že:

„(...)odpovědnou osobou může být:

1. u ministerstva ministr,
2. u jiného ústředního správního úřadu ten, kdo stojí v jeho čele,
3. u organizační složky státu, zřízené jinou organizační složkou státu, ten, kdo je odpovědnou osobou u organizační složky státu vykonávající funkci jejího zřizovatele,
4. u dalších organizačních složek státu ten, kdo stojí v jejich čele,
5. u Bezpečnostní informační služby a Vojenského zpravodajství ředitel,
6. u České národní banky guvernér,
7. u kraje ředitel krajského úřadu,
8. u hlavního města Prahy ředitel Magistrátu hlavního města Prahy,
9. u městské části hlavního města Prahy tajemník úřadu městské části, a není-li jej, starosta městské části,
10. u statutárního města tajemník magistrátu,
11. u dalších měst a obcí tajemník jejich úřadu, a není-li jej, starosta,
12. u organizační složky územního samosprávného celku ten, kdo je odpovědnou osobou u územního samosprávného celku vykonávajícího funkci jejího zřizovatele,
13. u právnických osob neuvedených v předchozích bodech, statutární orgán; jednali podle zvláštního právního předpisu jménem těchto jiných právnických osob více osob, které jsou statutárním orgánem, nebo osoba, která statutárním orgánem není, pak je odpovědnou osobou pouze ta z nich, která je jednáním ve věcech upravených tímto zákonem pověřena, a
14. podnikající fyzická osoba.⁶¹

Jak uvádí Dvořák s Chrobák ve svém komentáři k ZOUI, zákon předpokládá, že „(...)v případech, kdy právnickou osobu zastupuje více osob, že jedna z nich bude pověřena jednáním ve věcech upravených zákonem o ochraně utajovaných informací, a právě ta bude odpovědnou osobou.“⁶² Povinnosti odpovědné osoby jsou stanoveny v ustanovení § 67 ZOUI a patří k nim například:

- poučení fyzické osoby,

⁶¹ § 15 zák.č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁶² DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 28.

- každoroční povinné proškolení fyzických osob, které mají přístup k utajované informaci,
- ověřování podmínek pro přístup fyzické osoby k utajované informaci stupně vyhrazené,
- pověření fyzické osoby k výkonu kryptografické ochrany.

Povinnosti, které jsou uvedené v ustanovení § 67 ZOUI nejsou zdaleka všechny, které odpovědná osoba podle zákona má. Z ustanovení § 56 odst. 3 ZOUI vyplývá, že odpovědná osoba, která provedla poučení fyzické osoby, např. zaměstnance, a tento pozbuje osvědčení, je povinností odpovědné osoby zajistit, aby tato osoba neměla přístup k utajovaným informacím.

3.4.14 Zahájení bezpečnostního řízení

Postup zahájení bezpečnostního řízení je upraven v ustanovení § 93 ZOUI. Bezpečnostní řízení o žádosti je zahájeno dnem doručení písemné žádosti žadatele (podnikatele) se všemi náležitostmi, které k žádosti patří, NBÚ. V případě, že je zahajováno bezpečnostní řízení o zrušení platnosti osvědčení, je zahájeno dnem doručení písemného oznámení držiteli osvědčení. Posledním případem, kdy je zahájeno řízení, je postup podle ustanovení § 93 odst.1 písm. d) ZOUI a to tehdy, když je účastníku řízení doručeno rozhodnutí ředitele NBÚ o rozkladu.

Jak uvádí Chrobák a Dvořák ve svém komentáři k zákonu, tento zákon „(...) zavádí zvláštní konstrukci, podle, které v případě, že ředitel úřadu zruší v řízení o rozkladu prvoinstanční rozhodnutí Úřadu, zahajuje se řízení v první instanci opakovaně. Toto má význam pro běh lhůt.“⁶³

3.4.15 Průběh bezpečnostního řízení v praxi

Proces bezpečnostního řízení v praxi začíná podáním žádosti žadatele včetně všech jeho náležitostí. Poté, co NBÚ tuto žádost obdrží, nastává její zpracování, která spočívá v zaevidování a založení bezpečnostního svazku. Svazku je přiděleno registrační číslo svazku z registračního protokolu, pod kterým je veden po celou dobu řízení, uložení v archivu až po skartaci. Bezpečnostní svazek je ze zákona členěn na utajovanou a neutajovanou část, pro potřeby NBÚ je ještě členěn na část žádost a změny.

⁶³ DVORÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*, Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 288.

- Část svazku „žádost“ obsahuje veškeré písemnosti od podání žádosti podnikatele do vydání osvědčení, nebo do doby, kdy marně uplyne lhůta stanovená podnikateli pro podání rozkladu proti rozhodnutí o nevydání osvědčení nebo o zastavení řízení, nebo kdy ředitel NBÚ podaný rozklad zamítnul pravomocným rozhodnutím nebo kdy soud rozhodl pravomocným rozsudkem o zamítnutí žaloby proti rozhodnutí ředitele NBÚ o zamítnutí rozkladu.
- Část svazku „změny“ obsahuje veškeré písemnosti zařazované do svazku od vydání osvědčení po dobu platnosti osvědčení.

Bezpečnostní svazek se vede v listinné a elektronické podobě, obě verze jsou naprosto totožné. Listinná podoba svazku se sestává z pevných desek, na kterých jsou uvedeny identifikační údaje svazku (P0XXXX), název žadatele (obchodní název právnické osoby či název podnikající fyzické osoby), IČO, údaje o stupni utajení, o který podnikatel žádá, formu přístupu podle ustanovení § 20 ZOUJ a datum přijetí žádosti podnikatele. Dále obsahuje seznam písemností neutajované části svazku s písemnostmi a utajovaná část svazku je opět opatřena seznamem písemností označených stupněm písemností. Všechny písemnosti se zapisují do seznamu písemností příslušné části svazku pod číslem jednacím a jsou chronologicky číslovány. Tento postup odpovídá vyhlášce č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací v platném znění. Skartační doba svazku je minimálně 20 let od posledního pravomocného rozhodnutí učiněného v bezpečnostním řízení.

V rámci bezpečnostního řízení jsou konány jednotlivé úkony řízení, při nichž dochází k ověřování všech podmínek, které musejí být podle zákona splněny. Ověřují se údaje poskytnuté žadatelem v dotazníku, a to zejména tzv. evidenčním šetřením za pomoci lustrace v jednotlivých evidencích, registrech apod. Dále zkoumáním ekonomické stability daného podnikatele, majetkové struktury a schopnosti podnikatele zabezpečit ochranu utajovaných informací. Dochází ke kontrole bezpečnostní dokumentace. Pokud je ze strany NBÚ zjištěn nějaký nedostatek v podkladových materiálech, je možno bezpečnostní řízení přerušit a žadatele vyzvat k doplnění formálních nedostatků podle ustanovení § 102 odst. 1 ZOUJ, nebo podle ustanovení § 103 odst. 1 ZOUJ, pokud se jedná o upřesnění. Žadateli je zaslána výzva, ve které je uvedeno, o co NBÚ žádá a žadateli je dána lhůta pro odpověď či doplnění. Pokud NBÚ shledá, že podnikatelem zasláná odpověď či doplnění je nedostatečné, neúplné nebo obsahuje skutečnosti, které je potřeba upřesnit, a dosud neuplynula stanovená

lhůta, může NBÚ s účastníkem řízení provést konzultaci, při které se projedná potřebné doplnění.

4 Praktická část

Mezi hlavní činnosti v oblasti průmyslové bezpečnosti patří zejména provádění bezpečnostních řízení o žádostech podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele, které končí vydáním osvědčení podnikatele, nebo rozhodnutím o nevydání osvědčení podnikatele. Dále přijímá žádosti podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele pro cizí moc a při splnění zákonem stanovených podmínek vydává osvědčení podnikatele pro cizí moc, potvrzující cizí moci provedení bezpečnostního řízení u podnikatele při současném vydání osvědčení podnikatele a platnost tohoto osvědčení.

Ve vztahu k podnikatelům, kteří již jsou držiteli osvědčení podnikatele, jsou hlavní činnosti zaměřeny na provádění úkonů k prověřování, zda i nadále splňují podmínky stanovené zákonem pro vydání osvědčení podnikatele, a to v souvislosti s hlášenými změnami údajů uvedených v žádosti podnikatele oznamovaných jednotlivými držiteli osvědčení podnikatele. Tyto skutečnosti jsou získávány z vlastní činnosti NBÚ nebo informacemi poskytnutými orgány státu či právníky nebo fyzickými osobami. V návaznosti na zjištěné skutečnosti je pak s podnikateli vedeno řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele a v případech, kdy podnikatel přestane splňovat podmínky pro vydání osvědčení podnikatele, zahrnuje i vydávání rozhodnutí o zrušení platnosti těchto osvědčení.

4.1 Statistické přehledy za roky 2007 až 2020

Tato část práce zpracovává údaje týkající se průmyslové bezpečnosti. Vstupní data byla získána z Výročních zpráv NBÚ z let 2007 až 2020. Informace se týkají činností spojených s bezpečnostním řízením k podnikatelům. Konkrétně jde o tato data:

- Přijaté žádosti
- Způsob ukončení přijatých žádostí
- Počty vydaných osvědčení podnikatele
- Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

Data jsou řazena po jednotlivých letech a jsou vždy okomentována a zdůvodněna.

4.1.1 Rok 2007

Tab. 1 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
90	85	21	1	197

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2007

Tab. 2 Způsob ukončení přijatých žádostí

	Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neskončeno k 31.12.2007	Celkem
2007	118	1	8	70	197

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2007

Tab. 3 Vydaná osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
117	117	44	2	280

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2007

Tab. 4 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

	Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neskončeno k 31.12.2007
2007	94	43	40	11

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2007

V roce 2007 bylo přijato celkem 197 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele, což znamená průměrně 16 přijatých žádostí podnikatele za kalendářní měsíc.

Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2007 rozhodnuto o 127 žádostech, u zbylých 70 žádostí bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele dále probíhalo.

V tomto roce se projevoval dopad aplikace nového zákona, a to zejména v úpravě rozdílné doby platnosti osvědčení podnikatele pro jednotlivé stupně utajení, pro které podnikatel žádal vydání osvědčení podnikatele, což v konečném důsledku obnáší provádění samostatného bezpečnostního řízení s jasně definovanými úkony a délkou řízení ke stejnému podnikateli.

Dalším faktorem ovlivňujícím počty podaných žádostí byl vznik nových nástupnických společností – podnikatelů, kteří přejímají realizace zakázek obsahujících utajované informace po svých předchůdcích, kteří zanikli či byli zrušeni a byli držiteli osvědčení podnikatele. V neposlední řadě měla na počet přijatých žádostí podnikatele přímý dopad také ne zcela správná aplikace zákona o veřejných zakázkách ze strany orgánů státu a následně hlavních dodavatelů, neboť bylo požadováno předložení osvědčení podnikatele jako nedílnou součást dokumentace pro účast na výběrových řízeních, a to bez ohledu na výskyt utajované informace v rámci plnění takovéto zakázky.

V roce 2007 bylo vydáno celkem 280 osvědčení podnikatele. Tento počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle ustanovení § 96 ZOUI i osvědčení vydaná na základě žádosti podnikatele podle ustanovení § 56 odst. 4 ZOUI.

Dle výroční zprávy NBÚ se v roce 2007 projevovaly problémy v rámci zákona spojené s jeho aplikací v praxi, které měly přímý dopad na provádění bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele. Na základě analýzy problematických ustanovení a okruhů byl proto současně zpracován obsáhlý materiál pro zahájení přípravy novely zákona.

- Zákon zavedl prověřování prokuristů bez ohledu na nutnost nebo potřebu přístupu těchto osob k utajované informaci požadovaného stupně utajení. Ve svém důsledku toto přináší problém v těch případech, kdy u podnikatele je díky organizační struktuře velký počet prokuristů, prokuristé jsou ustanoveni z řad cizích státních příslušníků. V případech, kdy bylo vydáno potvrzení za účinnosti zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, bylo NBÚ přijato aplikační stanovisko vzhledem k absenci řešení této otázky v ustanovení § 157 ZOUS.

- ZOUS nezavedl institut zrušení platnosti osvědčení podnikatele „vrácením“; bylo tedy třeba ve spolupráci se samotným podnikatelem řešit tuto absenci zahájením řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele a následným rozhodnutím NBÚ, kdy dochází ke zbytečné administrativní zátěži jak NBÚ, tak samotného podnikatele.
- Nedostatečné zpřesnění zákonného ustanovení upravujícího žádost podnikatele, podle které NBÚ vydá nové osvědčení podnikatele náhradou za osvědčení podnikatele, jehož platnost zanikla ztrátou, odcizením, poškozením nebo změnou údajů v osvědčení obsažených, především pak absence lhůty, ve které může podnikatel o vydání nového osvědčení podnikatele za osvědčení podnikatele neplatné tímto způsobem požádat, způsobuje komplikace, neboť podnikatel, u kterého došlo k zániku osvědčení podnikatele některým z uvedených způsobů a nadále již nechce mít přístup k utajované informaci se nemůže vzdát přístupu k utajované informaci. Ke zrušení přístupu k utajované informaci je pak nutná obstrukce, podle které podnikatel, byť již nechce mít přístup k utajované informaci, musí nejprve žádat o vydání osvědčení podnikatele nahrazujícího zaniklé osvědčení podnikatele, po jehož vydání NBÚ následně zahajuje řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele a rozhodne o zrušení platnosti osvědčení podnikatele, čímž v konečném důsledku dojde i ke zrušení přístupu podnikatele k utajované informaci.
- Na základě dosavadních zkušeností z kontrol státního dozoru prováděných u podnikatelů a vyhodnocováním materiálů poskytnutých podnikateli, kteří byli držiteli osvědčení podnikatele, bylo možné konstatovat přetrvávající nedostatky ve znalosti zákona, zejména pak aplikace jednotlivých druhů zajištění ochrany utajovaných informací v praxi, tj. personální, administrativní a fyzické bezpečnosti a při plnění povinností odpovědné osoby. Tuto situaci současně komplikovali i zaměstnanci (např. bezpečnostní ředitelé) některých jiných organizačních složek státu či zaměstnanci konzultačních firem, kteří v rámci spolupráce se soukromým sektorem aplikovali různé právní názory a stanoviska k zákonu. Příčinou byla především nejednoznačnost některých ustanovení zákona a jeho složitá aplikace v praxi. Snahou NBÚ proto bylo zintenzivnění metodické činnosti a

zpřesnění příslušných ustanovení zákona v navrženém textu pro budoucí novelu zákona.

- Ani definice újmy zájmu České republiky a stanovený seznam utajovaných informací neodstranil pochybnosti odpovědných osob při rozhodování, o jaký stupeň utajení a formu přístupu k utajované informaci mají požádat ve vztahu k možné budoucí zakázce. Státní instituce, se kterým podnikatel navazoval smluvní vztah, nebyly často schopny předem specifikovat stupeň utajení utajovaných informací, ke kterým by podnikatel měl mít při plnění zakázky přístup.
- I nadále byl zaznamenáván jev, že státní instituce v rámci výběrových řízení požadují jako jednu z podmínek od podnikatelů být držitelem osvědčení podnikatele bez ohledu na skutečnost, že ani v rámci výběrového řízení a ani v rámci realizace samotné zakázky podnikatel, resp. jeho zaměstnanci nemají žádný přístup k utajované informaci. Lze konstatovat, že jednotlivé státní instituce se tak snažily využívat NBÚ pro „*bezpečnostní audit*“ podnikatele. Zákonná úprava nemá ve své podstatě takovouto činnost na mysli. Byl to alarmující fakt mající negativní důsledky převážně opět pro stát, jelikož byl takto zatěžován NBÚ a spolupracující orgány státu prováděním bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele, ale i bezpečnostního řízení o žádosti fyzických osob, u kterých tato řízení neměla žádný význam. Dále byla tato praxe zatěžující i pro podnikatele, kteří sice za provedení bezpečnostního řízení neplatili žádnou finanční částku státu, ale museli vynakládat prostředky na realizaci jednotlivých druhů zajištění ochrany utajovaných informací, zejména fyzické bezpečnosti. To, že se někteří podnikatelé po celou dobu platnosti vydaného osvědčení podnikatele neseťkali s utajovanými informacemi, bylo patrné i z hlášení změn údajů v žádosti po vydání osvědčení podnikatele, kdy podnikatel sděloval, zda se u něho utajované informace vyskytují či nikoliv.

U výše uvedených bodů, jak již bylo zmíněno, bylo snahou NBÚ po důkladné analýze zjištěných problémů navrhnout příslušné změny zákona formou jeho novely. V průběhu roku došlo k několika novelám zákona. První významnější novelou danou zákonem č. 119/2007 Sb. byla novelizována ustanovení vztahující se k zániku platnosti osvědčení (§ 56 odst. 1 písm. d) ZOU), kdy došlo k vypuštění institutu přeměny společnosti

jako důvodu zániku platnosti osvědčení podnikatele a v návaznosti na tuto změnu pak i k novele ustanovení upravujícího povinnosti podnikatele, který je držitelem osvědčení podnikatele, kterým je podnikateli uložena nová povinnost v návaznosti na vypuštění ustanovení o přeměně společnosti (§68 písm. f) ZOUI). Zákonem č. 177/2007 Sb. bylo novelizováno ustanovení § 2 ZOUI – vymezení pojmů. Do oblasti průmyslové bezpečnosti se tato novela promítá pouze změnou číslování bodů vztahujících se k odpovědné osobě právnické, resp. podnikající fyzické osoby, nově jsou označeny jako body 13. a 14. Třetí a současně poslední novelou pro oblast průmyslové bezpečnosti, která zásadním způsobem ovlivnila činnost NBÚ, je novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 296/2007 Sb. Tímto předpisem bylo novelizováno ustanovení § 17 ZOUI, které blíže specifikuje podmínky, za kterých je podnikatel ekonomicky nestabilní. Tato novela zákona si vyžádala i legislativní změnu vyhlášky o průmyslové bezpečnosti.⁶⁴

4.1.2 Rok 2008

Tab. 5 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
99	102	25	0	226

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2008

Tab. 6 Způsob ukončení přijatých žádostí

	Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neukončeno k 31.12.2007	Celkem
2008	140	1	11	74	226

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2008

Tab. 7 Vydaná osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
-----------	---------	-------	--------------	--------

⁶⁴ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

127	137	38	1	303
-----	-----	----	---	-----

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2008

Tab. 8 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

	Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neukončeno k 31.12.2007
2008	59	35	16	8

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2008

V roce 2008 bylo celkem přijato 226 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele, což znamená průměrně 19 přijatých žádostí podnikatele za kalendářní měsíc. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2008 rozhodnuto o 152 žádostech, u zbylých 74 žádostí bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele k tomuto datu probíhala.

Počet podaných žádostí byl i v roce 2008 výrazně ovlivňován několikanásobným prováděním bezpečnostního řízení k podnikatelům, kteří požádali o vydání osvědčení podnikatele pro různé stupně utajení. Tato skutečnost byla dána zákonem stanovenou rozdílnou dobou délky platnosti vydaného osvědčení podnikatele pro jednotlivé stupně utajení. Dalším faktorem ovlivňujícím počty podaných žádostí byla dynamizace podnikatelského prostředí (vznik nových obchodních společností a přeměny obchodních společností – podnikatelů, kteří přejímají realizace zakázek obsahujících utajované informace po společnostech, jež tímto způsobem trh uvolnily). V neposlední řadě se do počtu přijatých žádostí podnikatele opět promítla ne zcela správná aplikace zákona o veřejných zakázkách ze strany orgánů státu a následně hlavních dodavatelů, neboť i v tomto roce podnikatelé předkládaly žádosti o vydání osvědčení podnikatele ke splnění podmínky pro účast na veřejných soutěžích, bez ohledu na skutečnost, zda realizace zakázky bude obnášet nutnost přístupu podnikatele k utajované informaci.

V roce 2008 bylo vydáno celkem 303 osvědčení podnikatele. Tento počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle ustanovení § 96 ZOUI i osvědčení vydaná na základě žádosti podnikatele ve smyslu ustanovení § 56 odst. 4 ZOUI.

V roce 2008 bylo u jedné žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele rozhodnuto o nevydání osvědčení podnikatele, důvodem nevydání bylo nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI. Na úseku řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele bylo v průběhu roku rozhodnuto o zrušení platnosti osvědčení podnikatele ve 35 případech. Důvody a počty zrušených osvědčení podnikatele lze charakterizovat následovně:

- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI – 1 případ,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) ZOUI – 6 případů,
- nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c), d) ZOUI – 5 případů,
- nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) ZOUI – 23 případů.

Tyto počty zahrnují i rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele a současně rozhodnutí o splnění podmínek pro vydání osvědčení podnikatele s jinou formou přístupu nebo pro přístup k utajované informaci nižšího stupně utajení. Úřadem bylo takto rozhodnuto v 5 případech.⁶⁵

⁶⁵ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.3 Rok 2009

Tab. 9 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
93	103	36	0	232

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2009

Tab. 10 Způsob ukončení přijatých žádostí

	Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neukončeno k 31.12.2008	Celkem
2009	91	2	15	124	232

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2009

Tab. 11 Vydaná osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
120	105	29	3	257

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2009

Tab. 12 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

	Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neukončeno k 31.12.2008
2009	68	32	18	18

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2009

V roce 2009 bylo přijato celkem 232 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2009 rozhodnuto o 108 žádostech, u zbylých 124 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele stále probíhala. Faktorem výrazně ovlivňujícím počty podaných žádostí je dynamika podnikatelského

prostředí (vznik nových obchodních společností a přeměny obchodních společností – podnikatelů, kteří přejímají realizace zakázek obsahujících utajované informace po společnostech, jež tímto způsobem trh uvolnily). Dalším takovým faktorem bylo i v roce 2009 provádění více bezpečnostních řízení k jednomu podnikateli z důvodu podání žádosti o vydání osvědčení podnikatele pro více stupňů utajení.

V roce 2009 bylo celkem vydáno 257 osvědčení podnikatele. Tento počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě provedeného bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle § 96 zákona i osvědčení vydaná postupem podle ustanovení § 56 odst. 4 ZOUI v případě odcizení, ztráty nebo poškození osvědčení podnikatele nebo při změně údajů v něm obsažených.

V roce 2009 bylo u dvou žádostí podnikatele o vydání osvědčení podnikatele rozhodnuto o nevydání osvědčení podnikatele, důvodem nevydání bylo nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI. Na úseku řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele bylo v průběhu roku rozhodnuto o zrušení platnosti osvědčení podnikatele ve 37 případech. Důvody a počty zrušených osvědčení podnikatele lze charakterizovat následovně:

- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI – 3 případy,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – 1 případů,
- nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) ZOUI – 8 případů,
- nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) ZOUI – 23 případů.
- souběh a) a d) – 1 případ
- souběh c) a d) – 1 případ

Tyto počty zahrnují i rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele a současné rozhodnutí o splnění podmínek pro vydání osvědčení podnikatele s jinou formou přístupu nebo pro přístup k utajované informaci nižšího stupně utajení. NBÚ bylo takto rozhodnuto v 7 případech.

Také v roce 2009 byla výše počtu rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele ovlivněna skutečností, že zákon stále neznal institut zrušení platnosti osvědčení podnikatele „vrácením“ osvědčení. Absence tohoto ustanovení v konečném důsledku znamenala nárůst administrativní zátěže jak pro NBÚ, tak i pro samotného podnikatele. Také

podmínka prověřování prokuristů bez ohledu na nutnost nebo potřebu přístupu těchto osob k utajované informaci požadovaného stupně utajení ve svém důsledku přinášela problémy podnikatelům s velkým počtem prokuristů, podnikatelům s prokuristy z řad cizích státních příslušníků a rovněž podnikatelům, kteří vzhledem ke své organizační struktuře preferovali udělování prokury (např. pro realizaci konkrétní zakázky).⁶⁶

4.1.4 Rok 2010

V průběhu roku 2010 bylo celkem přijato 193 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2010 rozhodnuto o 144 žádostech, u zbylých 49 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhala. Nemalou měrou se do počtu podaných žádostí promítly také důsledky celosvětové ekonomické recese. Dalším takovým faktorem bylo také v roce 2010 provádění více bezpečnostních řízení k jednomu podnikateli z důvodu podání žádostí o vydání osvědčení podnikatele pro více stupňů utajení.

V roce 2010 vydal celkem 304 osvědčení podnikatele. Tento počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě provedeného bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle ustanovení § 96 ZOUI i osvědčení vydaná postupem podle ustanovení § 56 odst. 4 ZOUI, tedy v případě odcizení, ztráty nebo poškození osvědčení podnikatele nebo při změně údajů v něm obsažených.

V roce 2010 bylo rozhodnuto v osmi bezpečnostních řízeních o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočívaly důvody nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI, nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI a souběhu nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c), d) ZOUI.

Za totéž období rozhodl NBÚ v 72 případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvody a počty zrušených osvědčení podnikatele lze charakterizovat následovně:

⁶⁶ *Výroční zpráva o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI – 1 případ,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – 7 případů,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) ZOUI – 9 případů,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) ZOUI – 39 případů,
- kombinace nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1–16 případů,

V těchto počtech jsou opět zahrnuta i rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele při současném rozhodnutí o splnění podmínek pro vydání osvědčení podnikatele s jinou formou přístupu nebo pro přístup k utajované informaci nižšího stupně utajení.⁶⁷

Tab. 13 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
94	82	17	0	193

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2010

Tab. 14 Způsob ukončení přijatých žádostí

Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neukončeno k 31.12.2010	Celkem
128	1	15	49	193

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2010

Tab. 15 Vydaná osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
132	127	45	0	304

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2010

Tab. 16 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neukončeno k 31.12.2010
100	61	30	9

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2010

⁶⁷ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-činnosti-nbu/>.

4.1.5 Rok 2011

V průběhu roku 2011 bylo celkem přijato 136 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2011 rozhodnuto o 66 žádostech, u zbylých 70 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhala. Počet podaných žádostí také ovlivnilo přijetí novely zákona, která výrazným způsobem upravila přístup podnikatelů k utajovaným informacím stupně utajení Vyhrazené. Podle nové právní úpravy již přístup podnikatele, který vyžadoval přístup k utajované informaci stupně utajení Vyhrazené, nebyl podmíněn držením osvědčení podnikatele. Tento fakt přináší výrazné snížení administrativního zatížení podnikatelského prostředí, avšak doprovodným jevem bylo navýšení počtu žádostí o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k vyšším stupňům utajení právě o podnikatele, kteří byli držiteli osvědčení podnikatele na stupeň utajení Vyhrazené. Stejně jako v předchozím období se do počtu podaných žádostí promítaly důsledky celosvětové ekonomické recese.

V roce 2011 bylo vydáno celkem 191 osvědčení podnikatele. Tento počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě provedeného bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle ustanovení § 96 zákona i osvědčení vydaná postupem podle ustanovení § 56 odst. 4 ZOUI.

V roce 2011 rozhodl NBÚ v jenom bezpečnostním řízení o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZUOI.

Za totéž období rozhodl ve 34 případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvody a počty zrušených osvědčení podnikatele lze charakterizovat následovně:

- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI – 3 případy,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – 3 případy,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) ZOUI – 3 případy,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) ZOUI – 20 případů,
- kombinace nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 ZOUI – 5 případů,

V těchto počtech jsou opět zahrnuta i rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele při současném rozhodnutí o splnění podmínek pro vydání osvědčení podnikatele s jinou formou přístupu nebo pro přístup k utajované informaci nižšího stupně utajení.⁶⁸

Tab. 17 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
31	76	28	1	136

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2011

Tab. 18 Způsob ukončení přijatých žádostí

Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neukončeno k 31.12.2011	Celkem
55	1	10	70	136

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2011

Tab. 19 Vydaná osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
76	89	26	0	191

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2011

Tab. 20 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele

Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neukončeno k 31.12.2011
52	27	13	12

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2011

⁶⁸ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.6 Rok 2012

Tab. 21 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2012

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
0	4	9	1	4

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2012

Tab. 22 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2012

Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neukončeno k 31. 12. 2012	Celkem
9	0	2	33	44

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2012

Tab. 23 Vydaná osvědčení podnikatele

Vyhrazené	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
0	78	29	1	108

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2012

Tab. 24 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele zahájená v roce 2012

Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neukončeno k 31. 12. 2012
35	4	19	12

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2012

V průběhu roku 2012 bylo vyřizováno 44 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2012 rozhodnuto o 11 žádostech, u zbylých 33 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhalo. Výrazným faktorem, který ovlivnil počet podaných žádostí, bylo zrušení osvědčení podnikatele pro stupeň utajení Vyhrazené novelou zákona (zákon č. 255/2011 Sb.), v důsledku čehož již nejsou podnikatelé, kteří pro svoji činnost potřebují přístup k utajované informaci pouze stupně utajení Vyhrazené, podrobováni bezpečnostnímu řízení prováděnému NBÚ, ale splnění zákonem stanovených podmínek od 1. ledna 2012 dokládají prohlášením učiněným

podle ustanovení § 15a zákona. Počet podnikatelů podávajících žádosti o vydání osvědčení podnikatele byl ovlivněn i dalšími faktory, z nichž nejdůležitější je zavedení podrobného zdůvodnění nutnosti přístupu k utajované informaci podnikatelem v této žádosti tak, jak je stanoví vyhláška. Dalšími faktory pak dopady celosvětové ekonomické recese a v neposlední řadě i snížení počtu veřejných zakázek nebo zadávacích řízení, při jejichž realizaci je nezbytný přístup k utajovaným informacím.

V roce 2012 bylo vydáno celkem 108 osvědčení podnikatele. Tento počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě provedeného bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle ustanovení § 96 zákona i osvědčení vydaná postupem podle ustanovení § 56 odst. 4 zákona. Novelizovány byly mj. i zákonem stanovené důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele.

V roce 2012 bylo rozhodnuto v pěti bezpečnostních řízeních o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) zákona.

Za totéž období rozhodl NBÚ ve 12 případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvody a počty zrušených osvědčení podnikatele lze vymezit následovně:

- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) – 3 případy,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) – 5 případy,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) – 1 případ,
- nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) – 1 případ,
- kombinace nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1–2 případy.

Nově byl, s ohledem na zkušenosti z praxe, do zákona vložen institut zániku platnosti osvědčení podnikatele vrácením. Absence tohoto ustanovení v předcházející právní úpravě neúměrně zatěžovala podnikatele a NBÚ, zejména v souvislosti s povinností hlášení změn. Dalšími nově zavedenými instituty zániku platnosti osvědčení podnikatele je zánik platnosti osvědčení doručením nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu k utajované informaci a zánik platnosti osvědčení doručením rozhodnutí o nevydání osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu k utajované informaci. Cílem obou změn bylo snížení administrativní náročnosti pro podnikatele, snížení počtu vydávaných osvědčení jednomu subjektu, a tím i snížení ekonomické náročnosti jak pro podnikatelské subjekty, tak i pro NBÚ a spolupracující orgány. Efekt těchto změn se však projeví až v delším časovém

horizontu. V souvislosti s úpravou zániku platnosti osvědčení novela zákona napravila stav, kdy držitel osvědčení nebyla stanovena lhůta k ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení, nevratného poškození osvědčení nebo změn některého z údajů v něm obsažených, avšak podnikateli byla i nadále zachována možnost přístupu k utajované informaci, aniž by tento přístup vůbec mohl ze zákona zaniknout, pokud by podnikatel o vydání nového osvědčení nepožádal. NBÚ měl pouze povinnost vydat do pěti dnů od doručení žádosti podnikatele osvědčení nové. Proto zákon nově stanoví, že pokud v těchto případech zániku platnosti osvědčení podnikatele nebude ve lhůtě 15 dnů požádáno o vydání nového osvědčení, přístup podnikatele k utajované informaci zanikne. Záleží tedy na rozhodnutí podnikatele, zda o vydání nového osvědčení v uvedené lhůtě požádá či nikoliv.⁶⁹

4.1.7 Rok 2013

V průběhu roku 2013 bylo celkem přijato 65 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2013 rozhodnuto o 31 žádostech, u zbylých 34 žádostech k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhalo.

V roce 2013 bylo vydáno celkem 100 osvědčení podnikatele. Uvedený počet zahrnuje osvědčení vydaná na základě provedeného bezpečnostního řízení o žádosti podnikatele o vydání osvědčení podnikatele podle ustanovení § 96 ZOUI i osvědčení vydaná postupem podle ustanovení § 56 odst. 4 ZOUI.

V roce 2013 rozhodl NBÚ ve dvou bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI. Za totéž období NBÚ rozhodl v 5 případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvody a počty zrušení platnosti osvědčení podnikatele lze charakterizovat následovně:

- nesplnění podmínky ekonomické stability podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI – 2 případy,

⁶⁹ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

- nesplnění podmínky bezpečnostní spolehlivosti podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – 3 případy.

Sledovanými kategoriemi jsou nové, respektive výrazně novelizované instituty zániku platnosti osvědčení podnikatele. V roce 2013 mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele převažoval zánik osvědčení jeho vrácením držitelem, celkem 48 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku osvědčení pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu doručení nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci, celkem 20 případů.⁷⁰

Tab. 25 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2013

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
37	27	1	65

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2013

Tab. 26 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2013

Vydáno	Nevydáno	Zastaveno	Neukončeno k 31. 12. 2012	Celkem
23	1	7	34	65

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2013

Tab. 27 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2013

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
63	36	1	100

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2013

⁷⁰ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

Tab. 28 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele zahájená v roce 2013

Zahájeno celkem	Zrušeno osvědčení	Zastaveno řízení	Neukončeno k 31. 12. 2013
27	3	7	17

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2013

4.1.8 Rok 2014

Tab. 29 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2014

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
52	27	0	79

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2014

Tab. 30 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2014

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Neukončeno k 31.12.2013	Celkem
25	1	7	46	79

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2014

Tab. 31 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2014

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
65	34	1	100

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2014

Tab. 32 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2014

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Neukončeno k 31.12.2014
13	6(5)	15	17

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2014

V průběhu roku 2014 bylo NBÚ přijato 78 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2014 rozhodnuto o 32 žádostech, u zbylých

46 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhala. Ve srovnání s rokem 2013 došlo k drobnému nárůstu počtu přijatých žádostí, a to celkem o 13 žádostí.

V roce 2014 rozhodl NBÚ ve dvou bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI. Za totéž období NBÚ rozhodl v pěti případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení podnikatele bylo ve všech případech nesplnění podmínky bezpečnostní spolehlivosti podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI.

V roce 2014 mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele převažoval zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu doručení nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci, celkem 27 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele jeho vrácením držitelem, celkem 18 případů. V případě druhého uvedeného důvodu došlo oproti roku 2013 k významnému snížení počtu zániků platnosti osvědčení podnikatele (v roce 2013 se jednalo o celkem 48 případů).

Z legislativních změn, majících vazbu a dopad do oblasti průmyslové bezpečnosti, patřila v roce 2014 mezi nejvýznamnější nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), a v souvislosti s nimi nabytí účinnosti zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, kterým byl novelizován ZOUI, a dále nabytí účinnosti novely vyhlášky. V důsledku těchto změn došlo k úpravě a rozšíření dílčích úkonů NBÚ prováděných v rámci bezpečnostního řízení a v rámci prověřování, zda držitelé osvědčení podnikatele nadále splňují podmínky stanovené zákonem pro jeho vydání.⁷¹

⁷¹ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.9 Rok 2015

Tab. 33 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2015

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
58	23	0	81

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2015

Tab. 34 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2015

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Neukončeno k 31.12.2015	Celkem
44	1	7	29	81

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2015

Tab. 35 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2015

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
74	37	0	111

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2015

Tab. 36 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2015

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Neukončeno k 31.12.2015
14	4	11	15

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2015

Tab. 37 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2015

Uplynutí doby platnosti osvědčení	27
Zrušení platnosti osvědčení	4
Zrušení podnikatele	6
Ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení	0
Poškození osvědčení	0
Změna některého z údajů uvedených v osvědčení	1
Vrácení osvědčení	28
Doručení nového osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	52
Doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	0
Celkem	118

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2015

V průběhu roku 2015 bylo celkem přijato 81 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2015 rozhodnuto o 52 žádostech, u zbylých 29 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhalo. Ve srovnání s rokem 2014 došlo k nepatrnému nárůstu počtu přijatých žádostí, a to celkem o 3 žádosti. Z hlediska struktury podaných žádostí byl rok 2014 charakterizován zvýšeným počtem žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele podaných podle ustanovení § 96 odst. 4 ZOU, tj. podaných podnikateli, kteří i bezprostředně po uplynutí doby platnosti jeho dosavadního osvědčení mají mít přístup k utajovaným informacím.

V roce 2015 bylo rozhodnuto ve 2 bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOU. Za totéž období bylo rozhodnuto ve 4 případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení bylo ve dvou případech nesplnění podmínky bezpečnostní spolehlivosti podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOU, v dalších 2 případech pak současné nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a d) ZOU, tj. schopnost zabezpečit ochranu utajovaných informací, a nesplnění podmínky držení platného osvědčení

fyzické osoby odpovědnou osobou podnikatele nejméně pro takový stupeň utajení, pro který žádá podnikatel o vydání osvědčení podnikatele.

V roce 2015 mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele převažoval zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu doručení nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci, celkem 52 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik osvědčení podnikatele jeho vrácením držitelem, celkem 28 případů. Ve druhém uvedeném případě došlo oproti roku 2014 ke zvýšení počtu takto zaniklých platností osvědčení podnikatele, neboť v roce 2014 se jednalo o celkem 18 případů.⁷²

4.1.10 Rok 2016

Tab. 38 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2016

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
66	29	1	96

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2016

Tab. 39 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2016

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Neukončeno k 31. 12. 2016	Celkem
45	1	7	43	96

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2016

Tab. 40 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2016

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
79	39	0	118

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2016

⁷² *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

Tab. 41 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2016

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2016
16	5	15	14

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2016

Tab. 42 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2016

Uplynutí doby platnosti osvědčení	18
Zrušení platnosti osvědčení	5
Zrušení podnikatele	1
Ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení	3
Poškození osvědčení	0
Změna některého z údajů uvedených v osvědčení	1
Vrácení osvědčení	16
Doručení nového osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	34
Doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	1
Celkem	79

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2016

V průběhu roku 2016 bylo celkem přijato 96 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2016 rozhodnuto o 53 žádostech, u zbylých 43 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhalo. Ve srovnání s rokem 2015 došlo k nárůstu počtu přijatých žádostí, a to celkem o 15 žádosti. Z hlediska struktury podaných žádostí v roce 2016 převažovaly žádosti podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele podané podle ustanovení § 96 odst. 4 ZOUI, tj. podané podnikateli, kteří i po uplynutí doby platnosti dosavadního osvědčení mají mít přístup k utajovaným informacím.

Na podkladě skutečností zjištěných prověřováním bylo v 16 případech zahájeno řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele, které bylo v pěti případech ukončeno vydáním rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele.

V roce 2016 bylo rozhodnuto ve třech bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI. Za totéž období NBÚ rozhodl v pěti případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení bylo ve čtyřech případech nesplnění podmínky bezpečnostní spolehlivosti podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI, v jednom případě pak současné nesplnění podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a d) ZOUI, tj. schopnost zabezpečit ochranu utajovaných informací, a nesplnění podmínky držení platného osvědčení fyzické osoby odpovědnou osobou podnikatele nejméně pro takový stupeň utajení, pro který žádá podnikatel o vydání osvědčení podnikatele.

V roce 2016 převažoval mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu doručení nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci, celkem 34 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik osvědčení podnikatele uplynutím doby jeho platnosti, celkem 18 případů. Dalším významným důvodem pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele jeho vrácením držitelem, celkem 16 případů.⁷³

⁷³ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.11 Rok 2017

Tab. 43 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2017

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
61	14	1	76

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2017

Tab. 44 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2017

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Nskončeno k 31. 12. 2016	Celkem
39	1	5	31	76

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2017

Tab. 45 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2017

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
75	17	0	92

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2017

Tab. 46 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2017

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Nskončeno k 31. 12. 2017
12	3	6	17

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2017

Tab. 47 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2017

Uplynutí doby platnosti osvědčení	31
Zrušení platnosti osvědčení	3
Zrušení podnikatele	3
Ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení	0
Poškození osvědčení	1
Změna některého z údajů uvedených v osvědčení	2
Vrácení osvědčení	24
Doručení nového osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	42
Doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	0
Celkem	106

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2017

V průběhu roku 2017 bylo celkem přijato 76 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2017 rozhodnuto o 45 žádostech, u zbylých 31 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhala. Z hlediska struktury podaných žádostí v roce 2017 převažovaly žádosti podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele podané podle ustanovení § 96 odst. 4 ZOUJ, tj. podané podnikateli, kteří i bezprostředně po uplynutí doby platnosti jejich dosavadního osvědčení mají mít přístup k utajovaným informacím.

NBÚ dále prováděl prověřování splňování podmínek pro vydání osvědčení podnikatele u žadatelů o vydání osvědčení pro cizí moc. Na podkladě 19 zjištěných skutečností bylo ve 12 případech zahájeno řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele, které bylo ve třech případech ukončeno vydáním rozhodnutí o zrušení platnosti osvědčení podnikatele.

V roce 2017 bylo rozhodnuto celkem v pěti bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUJ – 4 případy, v 1 případě pak současné nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a d)

ZOUI. Za totéž období NBÚ rozhodl ve třech případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení bylo ve dvou případech nesplnění podmínky bezpečnosti spolehlivosti podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI, v jednom případě pak nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) ZOUI, tj. nesplnění podmínky držení platného osvědčení fyzické osoby odpovědnou osobou podnikatele nejméně pro takový stupeň utajení, pro který žádá podnikatel o vydání osvědčení podnikatele.

V roce 2017 převažoval mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu doručení nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci – celkem 42 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik osvědčení podnikatele uplynutím doby jeho platnosti – celkem 31 případů. Dalším významným důvodem pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele jeho vrácením držitelem – celkem 24 případů.⁷⁴

⁷⁴ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.12 Rok 2018

Tab. 48 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2018

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
49	23	0	72

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2018

Tab. 49 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2018

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2018	Celkem
33	0	6	33	72

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2018

Tab. 50 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2018

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
45	29	1	75

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2018

Tab. 51 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2018

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2018
11	3	9	18

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2018

Tab. 52 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2018

Uplynutí doby platnosti osvědčení	15
Zrušení platnosti osvědčení	3
Zrušení podnikatele	2
Ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení	0
Poškození osvědčení	0
Změna některého z údajů uvedených v osvědčení	0
Vrácení osvědčení	24
Doručení nového osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	20
Doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	0
Celkem	64

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2018

V průběhu roku 2018 bylo celkem přijato 72 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z tohoto počtu bylo k 31. prosinci 2018 rozhodnuto o 39 žádostech, u zbylých 33 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele probíhala.

NBÚ dále prověřoval splňování podmínek pro vydání osvědčení podnikatele u žadatelů o vydání osvědčení pro cizí moc. Na podkladě zjištěných skutečností bylo v 11 případech zahájeno řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Všechna takto zahájená řízení o zrušení platnosti k datu 31. prosince 2018 stále probíhala.

V roce 2018 bylo rozhodnuto ve 3 bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – dva případy, v jednom případě pak současné nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) a d) ZOUI. V tomtéž období NBÚ rozhodl ve třech případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení bylo v jednom případě nesplňování podmínky ekonomické stability podnikatele podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) ZOUI, ve dvou případech nesplnění podmínky bezpečnostní spolehlivosti podnikatele podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI.

V roce 2018 převažoval mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu jeho vrácení držitelem – celkem 24 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik osvědčení podnikatele doručením nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci – 20 celkem 20 případů. Dalším významným důvodem pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele uplynutím doby jeho platnosti – celkem 15 případů.⁷⁵

⁷⁵ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.13 Rok 2019

Tab. 53 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2019

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
53	31	0	84

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2019

Tab. 54 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2019

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2019	Celkem
31	0	10	43	84

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2019

Tab. 55 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2019

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
47	29	0	76

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2019

Tab. 56 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2019

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2019
14	1	7	3

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2019

Tab. 57 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2019

Uplynutí doby platnosti osvědčení	32
Zrušení platnosti osvědčení	1
Zrušení podnikatele	1
Ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení	1
Poškození osvědčení	0
Změna některého z údajů uvedených v osvědčení	4
Vrácení osvědčení	22
Doručení nového osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	28
Doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	0
Celkem	89

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2019

V průběhu roku 2019 bylo celkem přijato 84 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Z hlediska členění podle stupně utajení se jednalo o 53 žádostí o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k utajované informaci stupně utajení Důvěrné a 31 žádostí o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k utajované informaci stupně utajení Tajné. Z celkového počtu přijatých žádostí bylo k 31. prosinci 2019 rozhodnuto o 41 žádostech, u zbylých 43 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele stále probíhala.

Z hlediska typu podaných žádostí v roce 2019 mírně převažovaly žádosti podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele podané podle ustanovení § 96 odst. 4 ZOUI. Lze konstatovat, že ve srovnání s rokem 2018 došlo v minulém roce k nárůstu počtů podaných žádostí o více než 15 %.

Ve sledovaném období bylo rozhodnuto v 54 případech o vydání osvědčení podnikatele, ve třech případech rozhodl o nevydání osvědčení podnikatele. Celkem v 18 případech bylo rozhodnuto o zastavení bezpečnostního řízení vedeného o žádosti o vydání osvědčení podnikatele. Nejčastějším důvodem pro zastavení bezpečnostního řízení bylo zpětvzetí žádosti o vydání osvědčení podnikatele, celkem 10 případů. Ve zbylých případech bylo důvodem pro zastavení bezpečnostního řízení neodstranění nedostatků žádosti, resp. neposkytování nezbytné součinnosti ze strany žadatele.

Mimo uvedené činnosti NBÚ dále prověřoval splňování podmínek pro vydání osvědčení podnikatele u žadatelů o vydání osvědčení pro cizí moc. Na základě skutečností

zjištěných prověrováním bylo ve 14 případech zahájeno řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Dvanáct takto zahájených řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele k datu 31. prosince 2019 stále probíhalo.

V roce 2019 bylo rozhodnuto ve třech bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – dva případy, v jednom případě pak nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) ZOUI. Za totéž období NBÚ rozhodl v jednom případě o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení bylo nesplňování podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a d) ZOUI. V roce 2019 převažoval mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele zánik platnosti osvědčení podnikatele uplynutím doby jeho platnosti – celkem 32 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik osvědčení podnikatele doručením nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci – celkem 28 případů. Dalším významným důvodem pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu jeho vrácení držitelem – celkem 22 případů.⁷⁶

⁷⁶ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.14 Rok 2020

Tab. 58 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v roce 2020

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
42	21	1	64

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2020

Tab. 59 Stav zpracování žádostí o vydání osvědčení podnikatele přijatých v roce 2020

Osvědčení vydáno	Osvědčení nevydáno	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2020	Celkem
28	0	9	27	64

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2020

Tab. 60 Vydaná osvědčení podnikatele v roce 2020

Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
48	35	1	84

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2020

Tab. 61 Řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele v roce 2020

Zahájená řízení	Platnost zrušena	Řízení zastaveno	Neskončeno k 31. 12. 2020
2	6	11	9

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2020

Tab. 62 Zánik platnosti osvědčení podnikatele podle důvodu v roce 2020

Uplynutí doby platnosti osvědčení	17
Zrušení platnosti osvědčení	6
Zrušení podnikatele	2
Ohlášení odcizení nebo ztráty osvědčení	0
Poškození osvědčení	0
Změna některého z údajů uvedených v osvědčení	0
Vrácení osvědčení	11
Doručení nového osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	22
Doručení rozhodnutí o nevydání osvědčení pro stejnou formu přístupu k utajovaným informacím	0
Celkem	58 (57)

Zdroj: Výroční zpráva Národního bezpečnostního úřadu za rok 2020

V průběhu roku 2020 NBÚ přijalo 64 žádostí podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele. Při pohledu na členění podle stupně utajení se jednalo o 42 žádostí o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k utajované informaci stupně utajení Důvěrné, 21 žádostí o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k utajované informaci stupně utajení Tajné a jednu žádost o vydání osvědčení podnikatele pro přístup k utajované informaci stupně utajení Přísně tajné. Z celkového počtu přijatých žádostí bylo k 31. prosinci 2020 rozhodnuto o 37 žádostech, u zbylých 27 žádostí k tomuto datu bezpečnostní řízení o žádosti podnikatele stále probíhalo. Z hlediska typu podaných žádostí v roce 2020 výrazně převažovaly žádosti podnikatelů o vydání osvědčení podnikatele podané podle ustanovení § 96 odst. 1 ZOUI, a to 43 žádostí oproti 21 žádostem podaným podle ustanovení § 96 odst. 4 ZOUI. Lze konstatovat, že ve srovnání s rokem 2019 došlo k poklesu počtů podaných žádostí.

Ve sledovaném období bylo rozhodnuto v 61 případech o vydání osvědčení podnikatele, v osmi případech rozhodl o nevydání osvědčení podnikatele, přičemž ve dvou z těchto případů bylo v řízení o rozkladu ředitelem NBÚ rozhodnuto o zrušení rozhodnutí NBÚ a obě řízení byla vrácena zpět k novému projednání.

Celkem v 18 případech rozhodl NBÚ o zastavení bezpečnostního řízení vedeného o žádosti o vydání osvědčení podnikatele. V sedmi případech bylo důvodem pro zastavení bezpečnostního řízení neodstranění nedostatků žádosti, v dalších šesti případech se jednalo o zpětvzetí žádosti o vydání osvědčení podnikatele. Ve zbylých pěti případech bylo důvodem pro zastavení bezpečnostního řízení neposkytování nezbytné součinnosti, přičemž ve dvou z těchto případů bylo v řízení o rozkladu ředitelem NBÚ rozhodnuto o zrušení rozhodnutí NBÚ a obě řízení byla vrácena zpět k novému projednání.

Mimo uvedené činnosti NBÚ dále prověřoval splňování podmínek pro vydání osvědčení podnikatele u žadatelů o vydání osvědčení pro cizí moc. Na základě skutečností zjištěných prověřováním bylo ve dvou případech zahájeno řízení o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Obě takto zahájená řízení byla v průběhu roku 2020 ukončena.

V roce 2020 bylo rozhodnuto v osmi bezpečnostních řízeních vedených o žádosti podnikatele o nevydání osvědčení podnikatele. Z hlediska struktury spočíval důvod nevydání v nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI – sedm případů, v jednom případě pak nesplnění podmínky podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. c) a d) ZOUI.

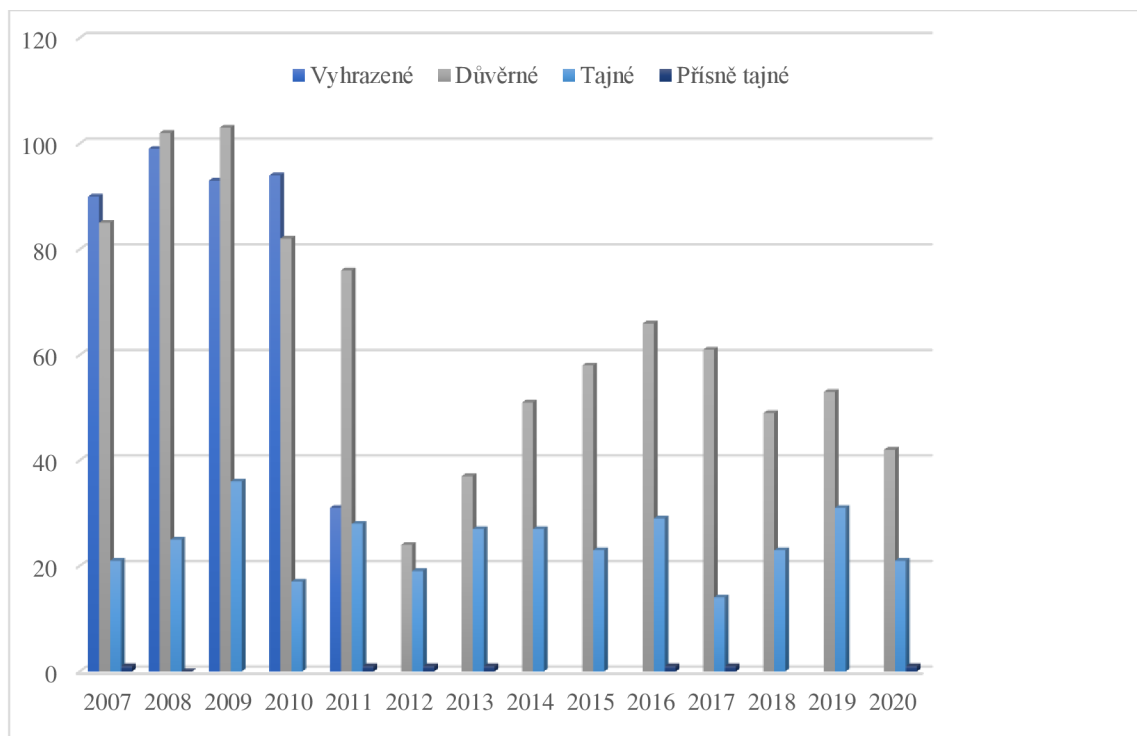
Za totéž období NBÚ rozhodl v šesti případech o zrušení platnosti osvědčení podnikatele. Důvodem pro zrušení platnosti osvědčení bylo nesplňování podmínek podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) ZOUI, přičemž v jednom z těchto případů bylo v řízení o rozkladu ředitelem NBÚ rozhodnuto o zrušení rozhodnutí úřadu a řízení bylo vráceno zpět k novému projednání. V roce 2020 převažoval mezi důvody zániku platnosti osvědčení podnikatele zánik doručením nového osvědčení podnikatele pro stejnou formu přístupu podnikatele k utajované informaci celkem 22 případů. Druhým nejčastějším důvodem zániku platnosti osvědčení podnikatele pak byl zánik uplynutím doby jeho platnosti – celkem 17 případů. Dalším významným důvodem pak byl zánik platnosti osvědčení podnikatele z důvodu jeho vrácení držitelem – celkem 11 případů.⁷⁷

⁷⁷ *Výroční zprávy o činnosti NBÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>.

4.1.15 Celkové přehledy za roky 2007 až 2020

Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v letech 2007 až 2020

Graf 1 Přijaté žádosti o vydání osvědčení podnikatele v letech 2007 až 2020

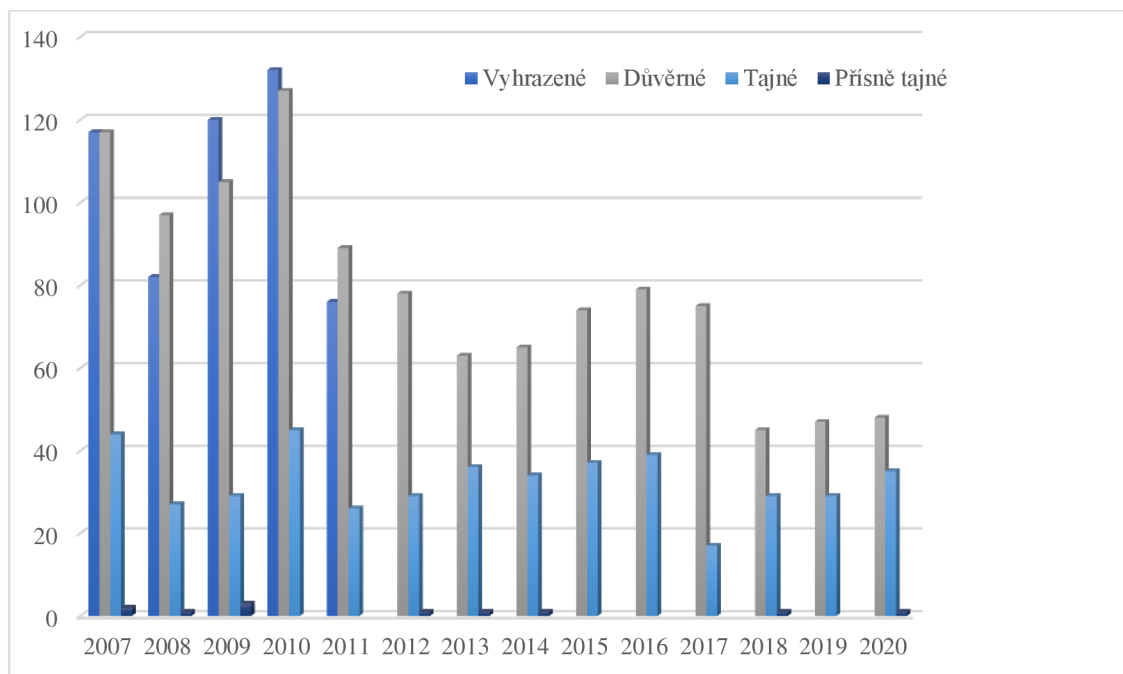

Porovnáním údajů z let 2007 až 2020 je patrné, že v letech 2007 až 2011 byl největší zájem o vydání osvědčení podnikatele bez rozlišení stupně utajení. Jednalo se průměrně o 197 žádostí za rok. Lze se domnívat, že tento trend byl způsoben novelami ZOUJ, a to zákonem č. 119/2007 Sb., a zákonem č. 296/2007 Sb. Novelizace zákona, ke kterým došlo v roce 2007, měly přímý dopad i na oblast průmyslové bezpečnosti. První novelou byla upravena ustanovení vztahující se k zániku platnosti osvědčení, došlo k vypuštění institutu přeměny společnosti jako důvodu zániku platnosti osvědčení podnikatele. V souvislosti s touto změnou pak i ke změně dosavadní úpravy povinností podnikatele, který je držitelem osvědčení podnikatele, kterou byla podnikateli uložena nová povinnost v návaznosti na vypuštění ustanovení o přeměně společnosti. Zásadní význam pro oblast průmyslové bezpečnosti měla novela zákona přijatá v důsledku nabytí účinnosti insolvenčního zákona. Bylo novelizováno ustanovení, které blíže specifikuje podmínky, za kterých je podnikatel ekonomicky nestabilní. V roce 2011 došlo k přijetí velké novely ZOUJ a vydání nové

vyhlášky, čímž došlo k zásadní modifikaci legislativního rámce provádění bezpečnostního řízení, a to s účinností od 1. ledna 2012. Což se projevilo podstatným poklesem žádostí v roce 2012, neboť tato modifikace zrušila osvědčení podnikatele pro stupeň utajení Vyhrazené, v důsledku čehož již nebyli podnikatelé, kteří pro svoji činnost potřebují přístup k utajované informaci pouze stupně utajení Vyhrazené, podrobováni bezpečnostnímu řízení prováděnému NBÚ, ale splnění zákonem stanovených podmínek dokládali prohlášením učiněným podle ustanovení § 15a ZOUI. Lze pozorovat, že dalším důvodem poklesu žádostí bylo zavedení podrobného zdůvodnění nutnosti přístupu k utajované informaci podnikatelem v žádosti. Od roku 2013 až do roku 2016 byl opět patrný nárůst žádostí na stupeň utajení „*Důvěrné*“ což bylo způsobeno jednak žádostmi podanými podle ustanovení § 96 odst. 4 ZOUI, tj. podané podnikateli, kteří i po uplynutí doby platnosti dosavadního osvědčení mají mít přístup k utajovaným informacím. Nárůst byl způsoben i v souvislosti s rekodifikací občanského práva a jeho implementací (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech) do ZOUI a vyhlášky jako prováděcího právního předpisu pro oblast průmyslové bezpečnosti. Z tohoto důvodu docházelo k vývoji podnikatelského prostředí, který spočíval v transformaci obchodních společností formou různých typů přeměn. V následujících letech je patrný kolísavý trend, který má ovšem mírnou klesající tendenci. Co se týče žádostí na stupeň utajení „*Tajné*“ je za sledované roky patrný lehce kolísavý ale z dlouhodobého hlediska vyrovnaný trend. Stupeň utajení „*Přísně tajné*“ je z pohledu podaných žádostí velmi specifický, neboť se jedná o nejvyšší stupeň utajení a jsou zde také uplatňována ty nejpřísnější kritéria. Z pohledu podnikatele je splnění těchto podmínek velmi obtížné, v současné době je podle věstníku NBÚ držitelem pouze několik subjektů a většinou se jedná o subjekty vykonávající strategické činnosti pro stát.

Vydaná osvědčení podnikatele v letech 2007 až 2020

Graf 2 Vydaná osvědčení podnikatele v letech 2007 až 2020

Z grafického přehledu vydaných osvědčení podle dat z let 2007 až 2020 je patrné, že na rozdíl od grafu podaných žádostí je počet vydaných osvědčení daleko nižší. V případě osvědčení na stupeň utajení „*Tajné*“ jde o vyrovnaný trend s mírným poklesem v roce 2017. Co se týče stupně utajení „*Důvěrné*“ je patrný vyrovnaný trend s mírným poklesem od roku 2018. V obou případech se zde promítá změna legislativy v oblasti zákona č. 263/2016 Sb., Atomový zákon, který přinesl nepatrnou změnu i do oblasti průmyslové bezpečnosti a zpřísnění podmínek a dále změny Bezpečnostní politiky NATO (C-M(2002)49). A také byl tento pokles zapříčiněn novelou ZOUI (zákon č. 205/2017 Sb.), kterou došlo s účinností k 1. srpnu 2017 ke vzniku samostatného Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost, na který přešla vedle oblasti kybernetické bezpečnosti též část působnosti v rámci ochrany utajovaných informací, a to kryptografická bezpečnost a bezpečnost informačních a komunikačních systémů, a tím došlo k pozdržení a zpomalení procesu bezpečnostního řízení.

5 Diskuse

5.1 Střet státních zájmů a zájmů jedince v oblasti ochrany utajovaných informací

Ochrana utajovaných informací představuje velmi důležitou oblast, která je prioritou každého státu. Česká republika jako člen nadnárodních společenství a organizací, je povinna nejen ve svém zájmu, ale i v zájmu ostatních členů těchto společenství a organizací, zabezpečovat ochranu utajovaných informací. Pro ochranu utajovaných informací si společenství, organizace i Česká republika vytvořila systém pravidel a opatření, jejichž účelem je zabránit vyzrazení utajovaných informací. Členství v těchto nadnárodních organizacích a společenstvích tedy zavazuje stát k tomu, aby plnil minimální standardy, které jsou v těchto uskupeních nastaveny. Takto by se dal charakterizovat postoj České republiky a důvod, proč je třeba chránit utajované informace. Je třeba připomenout, že je to nejenom kvůli zachování ústavnosti, svrchovanosti, územní celistvosti, zajištění obrany státu, veřejné bezpečnosti, ale je to i ochrana ekonomických a politických zájmů země. Ve všech těchto případech se jedná o veřejný zájem. Naproti tomu stojí zájem jedince, který vyvěrá z principu ochrany základních práv a svobod. V minulosti bylo několik případů soudních sporů, kdy se žalobci domáhali svých práv a soudy musely řešit tento střet veřejných zájmů a zájmů jedinců.

Ovšem nejznámějším a také nejzásadnějším sporem v této oblasti byl případ *Regner proti České republice*, který skončil přelomovým rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku a dal tak jistý precedens pro podobné spory. Skutkové okolnosti tohoto případu jsou takovéto: „(..)Národní bezpečnostní úřad („NBÚ“) vydal stěžovateli osvědčení fyzické osoby pro styk s utajovanými informacemi pro stupeň utajení „Tajné“, které bylo nezbytné pro jeho působení ve funkcích zástupce prvního náměstka ministra a sekčního ředitele na Ministerstvu obrany. Na základě zprávy zpravodajské služby podléhající režimu utajení na stupni „Vyhrazené“ však vznikly důvodné pochybnosti o bezpečnostní spolehlivosti stěžovatele. Konkrétně bylo zjištěno jeho chování, které vyvolávalo pochybnosti o jeho věrohodnosti, neovlivnitelnosti a schopnosti uchovávat důvěrnost utajovaných informací. NBÚ proto bezodkladně rozhodl o zrušení platnosti stěžovatelovy bezpečnostní prověrky. Ten posléze s odvoláním na zdravotní důvody požádal zaměstnavatele o převedení na jinou pozici. Pracovní poměr mezi stranami byl nakonec

rozvázán dohodou. Proti rozhodnutí o odnětí osvědčení podal stěžovatel rozklad k řediteli NBÚ a poté i správní žalobu. Pro účely řízení před Městským soudem v Praze postoupil NBÚ veškerý spisový materiál soudu, utajovanou zprávu nevyjímaje. V souladu s § 133 odst. 3 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti („ZOUI“), v tehdy platném znění, přitom označil ty jeho části, u nichž měl za to, že nemohou být vyňaty z režimu utajení (předmětná zpráva zpravodajské služby), neboť by tím mohlo dojít „k ohrožení nebo vážnému narušení činnosti zpravodajské služby nebo policie“. Stěžovateli a jeho právnímu zástupci bylo umožněno do spisu nahlédnout, nikoli však do jeho utajované části. Stejně tak mu byl ponechán prostor vyličit domnělé důvody, které mohly vést ke zrušení platnosti jeho osvědčení. Městský soud po seznámení se s obsahem utajované zprávy odmítl, že by bylo rozhodnutí NBÚ nezákonné či svévolné. Obsah předmětné zprávy dle soudu naopak odůvodňoval závěr o existenci bezpečnostního rizika. Žalobu proto zamítl. Obdobné stanovisko zaujal i Nejvyšší správní soud, když v řízení o kasační stížnosti vyzdvihl, že omezení procesních práv stěžovatele bylo vyváжено zárukami soudního přezkumu a procesní aktivitou soudu prvního stupně. Ústavní stížnost byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. V souběžně probíhající trestním řízení byl stěžovatel s odstupem několika let shledán pravomocně vinným z účasti na organizované zločinecké skupině čítající více než 50 osob, která se v období předcházejícím zrušení platnosti jeho osvědčení dopouštěla manipulací s veřejnými zakázkami v resortu obrany.“⁷⁸ Stěžovatel před soudy namítal, že mu nebylo umožněno seznámit se s obsahem dokumentu, který byl podkladem pro rozhodnutí, neboť byl označen jako utajovaný dokument. Zajímavostí je, že na podporu české vlády využila práva vstoupit do řízení i vláda Slovenské republiky.

Vláda ČR před soudem k této věci vnesla dvě námitky. Jednak, že stěžovatele nelze považovat za postiženého porušením Úmluvy, a to konkrétně článku 34 a dále článku 6 odst.1 Úmluvy. Soud při svém rozhodování vycházel z úvah, co přesně je podstatou námitky stěžovatele – nespravedlnost řízení a dále z podkladů a rozhodnutí soudů nižších instancí. Na základě toho rozhodl, že k porušení článků Úmluvy nedošlo. Konkrétně ve výroku uvedl, že: „(...)Na prvním místě Soud přihlédl k tomu, že stěžovatelova věc byla projednána soudy, které disponují potřebnou mírou nezávislosti a nestrannosti. Tu ostatně stěžovatel v žádném stádiu řízení nezpochybňoval. Zadruhé, soudy mají neomezený přístup

⁷⁸ Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva [online]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9566EA3E107E89A0C12581FB003E3F4D/\\$file/Regner%20proti%20C4%8Cesk%C3%A9%20republice_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9566EA3E107E89A0C12581FB003E3F4D/$file/Regner%20proti%20C4%8Cesk%C3%A9%20republice_annotace.pdf?open&).

*ke všem utajovaným dokumentům, na nichž NBÚ založil své rozhodnutí. Soudci mají totiž ex lege přístup ke všem utajovaným informacím bez ohledu na konkrétní stupeň jejich utajení. Zatřetí jsou to soudy, nikoliv NBÚ, kdo v konečné instanci rozhoduje o tom, zda jsou splněny zákonné důvody pro nezpřístupnění obsahu utajovaného důkazu dle § 133 odst. 3 ZOUI, totiž že by jeho předložením stěžovateli mohlo dojít k ohrožení nebo vážnému narušení činnosti zpravodajských služeb nebo policie. Pokud by tuto podmínku neměly za splněnou, soudy mají pravomoc utajovaný důkaz předložit účastníku řízení k nahlédnutí.*⁷⁹

Z tohoto je patrné, že zájem státu zde převyšil nad zájmem jednotlivce. Samozřejmě rozhodování v této věci nebylo tak jednoduché a rychlé, jak je zde popisováno a velký senát se zabíral i dalšími důvody, než dospěl ke svému rozhodnutí. Z tohoto soudního sporu ovšem vyplývá i další věc, že právní úprava na národní úrovni v oblasti ochrany utajovaných informací je dostatečná a soudy uznávají, že v ojedinělých a nezbytně nutných případech může být účastníkům či jejich zástupcům přístup k takovýmto informacím odepřen.

⁷⁹ *Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva* [online]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9566EA3E107E89A0C12581FB003E3F4D/\\$file/Regner%20proti%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republice_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9566EA3E107E89A0C12581FB003E3F4D/$file/Regner%20proti%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republice_annotace.pdf?open&).

6 Závěr

Tato práce si jako jeden z cílů vytyčila přiblížit osobám z řad laické veřejnosti ochranu utajovaných informací v mezích ZOUI, a to v oblasti průmyslové bezpečnosti. Obecně lze říct, že ochrana utajovaných informací jako celek je velmi složitá a rozsáhlá a průmyslová bezpečnost jako jeden z druhů zajištění ochrany utajovaných informací je pouze jen jeden z pilířů tohoto komplexu ochranných opatření. Práce byla tedy zaměřena jen na část z toho komplexu a snažila se přiblížit problematiku a náročnost procesu bezpečnostního řízení, kterým se ověřuje schopnost podnikající fyzické nebo právnické osoby zabezpečit ochranu utajovaných informací.

Práce byla koncipována tak, že vysvětlila základní pojmy v této oblasti a jak jsou chápány z pohledu zákona. Od nejzákladnějších pojmů jako je definice informace jako taková a její ukotvení v různých předpisech, práce vysvětlila i samotný pojem utajované informace a co ochrana utajovaných informací je a jaké jsou druhy zajištění této ochrany.

K tomuto bylo třeba vysvětlit historický vývoj legislativy na ochranu utajovaných informací a její právní úpravu v současnosti, a to zejména jaké byly důvody přijetí nové právní úpravy. Toto chronologické pojetí jako jeden z cílů práce poukazuje na rozdílné přístupy ve vnímání potřeb v rámci ochrany utajovaných informací obecně, také ale ukazuje, jak se postupem času objevila potřeba ochraňovat utajované informace i na úseku průmyslové bezpečnosti.

Jednotlivé podmínky, které musí podnikající fyzické a právnické osoby v rámci bezpečnostního řízení o žádosti splňovat, a které byly v práci dopodrobna vysvětleny, sebou nesou i značnou administrativní zátěž podnikatele (žadatele), ale zároveň zátěž i pro samotný NBÚ. Pravidla, která musí podnikatelé splňovat, jsou posuzována nejenom při procesu bezpečnostního řízení, ale zároveň v celém průběhu platnosti osvědčení podnikatele. To zátěž pro obě strany jen posiluje. Při transformaci zákona č. 148/1998 Sb. na zákon č. 412/2005 Sb. byl v rámci legislativního procesu zpracován dokument s názvem „*Ekonomická zátěž podnikatele v rámci bezpečnostního řízení*“, bohužel celá tato analýza a její výstupy jsou v utajovaném režimu, a tudíž nemohly sloužit jako podklady pro tuto práci. Lze se jen domnívat, jak moc a jakým způsobem byla administrativní zátěž vypočítána na peněžitou hodnotu.

Je ovšem třeba říct, že podnikatelé, kteří mají mít přístup k utajovaným informacím, se pohybují v oblastech strategického zájmu státu, jako je např. zbrojní průmysl, kritická infrastruktura, energetika, telekomunikace, zdravotnictví apod. A zde je potřeba, aby osoby a subjekty byly přísně posuzovány. Ovšem na druhou stranu je potřeba také upozornit, že někdy je tato snaha o jakési vyčlenění zneužívána samotným státem prostřednictvím orgánů státní správy, kdy je často těmito orgány vyžadováno, aby subjekty hlásící se do výběrových řízení o veřejné zakázky disponovaly osvědčením podnikatele na určitý stupeň utajení. Což vede k navyšování finančních nákladů na straně NBÚ, přetížení jeho pracovníků a celkově se jeví jako neefektivní, neboť to mnohdy pro samotné zakázky není potřebné.

V současné době je samozřejmé, že se vzrůstajícími bezpečnostními riziky jak u nás, tak ve světě, potřeba ochraňovat utajované informace roste. Což je způsobeno jednak tím, že Česká republika jako jedna z členských zemí NATO a EU je vázána a povinna nejen ve svém zájmu, ale i v zájmu ostatních členů těchto společenství a organizací, zabezpečovat ochranu utajovaných informací. Ale zároveň je toto způsobeno zhoršující se bezpečnostní situací ve světě. A tak je ochrana utajovaných informací velmi důležitá a narůstá na významu.

V praktické části se práce zaměřila na statistické údaje z let 2007–2020. Vstupem pro tyto údaje byly informace z počtu žádostí o bezpečnostních řízení o vydání osvědčení pro podnikatele pro jednotlivé stupně utajení a výstupy byly počty vydaných osvědčení, nevydaných osvědčení a zrušení jejich platnosti. V průběhu celého sledovaného období je patrné, že v návaznosti na změny právní úpravy se měnil i počet žádostí a počty vydaných osvědčení či počty zrušení platnosti těchto osvědčení. Zásadní vliv na počty žádostí měl rok 2011, kdy došlo k přijetí velké novely ZOUI a vydání nové vyhlášky, čímž došlo k zásadní modifikaci legislativního rámce provádění bezpečnostního řízení, a to s účinností od 1. ledna 2012. To se projevilo výrazným poklesem žádostí v roce 2012, neboť tato modifikace zrušila osvědčení podnikatele pro stupeň utajení „*Vyhrazené*“, v důsledku čehož již nebyli podnikatelé, kteří pro svoji činnost potřebují přístup k utajované informaci pouze stupně utajení *Vyhrazené*, podrobováni bezpečnostnímu řízení prováděnému NBÚ, ale splnění zákonem stanovených podmínek dokládali prohlášením učiněným podle ustanovení § 15a ZOUI. Dalším důvodem poklesu žádostí bylo zavedení podrobného zdůvodnění nutnosti přístupu k utajované informaci podnikatelem v žádosti. Z celkových přehledů je patrné, že nejčastěji vydávaným osvědčením je osvědčení pro stupeň utajení „*Důvěrné*“. Z toho lze

vyvodit, že kritéria, která musí žadatel splňovat nejsou tak přísná jako v ostatních stupních utajení. Dále lze odvodit, že potřeba vyššího stupně utajení není pro stát tak potřebná. Co se týká nejvyššího stupně utajení jedná se o zanedbatelné počty.

U nevydaných či zrušených osvědčení je v rámci ověřování bezpečnostní spolehlivosti podnikatele čím dál více kladen důraz na ekonomickou stabilitu podnikatele, na majetkovou strukturu podnikatelů a jejich vazby na osoby, které mohou vyvíjet činnosti proti zájmům České republiky. A lze se domnívat, že vzhledem k situaci ve světě i u nás budou tato bezpečnostní rizika sledována daleko podrobněji.

Podklady této diplomové práce vycházely převážně ze zákonů a prováděcích předpisů k problematice ochrany utajovaných informací. Materiálů, které by se touto problematikou zabývaly a nebyly v utajeném režimu, je totiž velmi poskrovnu. To lze hodnotit jako negativum, neboť nedostatek informací vede k určitým nepravdám a mystifikacím, které mohou a jsou využívány některými zájmovými skupinami v jejich prospěch a k jisté manipulaci s veřejností.

7 Seznam použitých zdrojů

Použitá literatura

DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-016-8.

Internetové zdroje

ISO 22300:2018(en) Security and resilience — Vocabulary: 3.116 information. In: *ISO - International Organization for Standardization: Online Browsing Platform (OBP)* [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:22300:ed-2:v1:en:term:3.116>

ISO/TR 9007:1987 - Information processing systems -- Concepts and terminology for the conceptual schema and the information base. In: *ISO - International Organization for Standardization: Online Browsing Platform (OBP)* [online]. 1987 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.iso.org/standard/16549.html>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2007 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2008 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2009 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2010 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2011 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2012 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2013 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2014 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-29]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2015 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2016 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2017 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2018 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2019 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-28]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Výroční zprávy o činnosti NBÚ: Zpráva o činnosti Národního bezpečnostního úřadu za rok 2020 [online]. Praha: Národní bezpečnostní úřad, c2007-2021 [cit. 2021-08-29]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/povinne-zverejnovane-informace/906-vyrocní-zpravy-o-cinnosti-nbu/>

Judikatura

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva: Rozsudek ze dne 19.září 2017 ve věci č. 35289/11 - Regner proti České republice [online]. Štrasburk: Evropský soud pro lidská práva, 2017 [cit. 2021-08-31]. Dostupné z:

[http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9566EA3E107E89A0C12581FB003E3F4D/\\$file/Regner%20proti%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republice_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/9566EA3E107E89A0C12581FB003E3F4D/$file/Regner%20proti%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republice_annotace.pdf?open&)

Legislativní předpisy

Důvodová zpráva k zákonu č. 102/1971 Sb., Federálního shromáždění o ochraně státního tajemství. 1971. 1971. Dostupné také z:

https://www.psp.cz/eknih/1969fs/tisky/t0079_01.htm

Důvodová zpráva k zákonu č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. 2005. Praha: Parlament České republiky, 2005. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=880&CT1=0>. Sněmovní tisk číslo 880/0 dne 28. 1. 2005.

Důvodová zpráva k zákonu č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti [online]. 2020. Praha: Parlament České republiky, 2020 [cit. 23.08.2021]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=KORNBFXHYTS3&tab=detail

Listina základních práv Evropské unie; Čl.11. In: Úřední věstník Evropské unie. Štrasburk, 2007, ročník 2007, C 303/1. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:12007P/TXT>

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Čl. 19 odst.2. In: . New York: United Nations Information Centre, NY, 1966. Dostupné také z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_.prava_.pdf

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Čl. 19 odst.3. In: . New York: United Nations Information Centre, NY, 1966. Dostupné také z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_.prava_.pdf

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících; Čl. 10 odst.1. In: Sběrka zákonů. 1992, ročník 1992, částka 41, číslo 209.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících; Čl. 10 odst.2. In: Sběrka zákonů. 1992, ročník 1992, částka 41, číslo 209.

Universal Declaration of Human Rights : translation into Czech: článek 19. United Nations Information Centre, NY, 1998. ISBN OHCHRUDHR01.

Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky Čl. 17 odst. 1. In: Sběrka zákonů. 1992, ročník 1993, částka 1, číslo 2.

Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky Čl. 17 odst. 4. In: Sbíрка zákonů. 1992, ročník 1993, částka 1, číslo 2.

Vyhláška Ministerstva vnitra o základních skutečnostech tvořících státní tajemství. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1964, ročník 1964, částka 76, číslo 181.

Vyhláška o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací § 1. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 179, číslo 529. ISSN 1211-1244.

Vyhláška o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 179, číslo 523. ISSN 1211-1244.

Vyhláška o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků § 1. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 179, číslo 528. ISSN 1211-1244.

Vyhláška o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2011, ročník 2011, částka 127, číslo 127. ISSN 1211-1244.

Vyhláška o provádění certifikace při zabezpečování kryptografické ochrany utajovaných informací. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 179, číslo 525. ISSN 1211-1244.

Vyhláška o průmyslové bezpečnosti. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2011, ročník 2011, částka 142, číslo 405. ISSN 1211-1244.

Vyhláška o zajištění kryptografické ochrany utajovaných informací. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2011, ročník 2011, částka 150, číslo 432. ISSN 1211-1244.

Zákon na ochranu lidově demokratické republiky, § 7. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1948, ročník 1948, částka 85, číslo 231.

Zákon na ochranu republiky, § 5. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1923, ročník 1923, částka 23, číslo 50.

Zákon o ochraně státního tajemství. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1971, ročník 1971, částka 28, číslo 102.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, § 139. In: Sbíрка zákonů. Praha, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 4. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412. ISSN 1211-1244.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 5. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412. ISSN 1211-1244.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 15. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 16. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 17. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 18. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 19. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 20. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 97. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 98. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 56. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 2 písm. a). In: Sbíрка zákonů. Praha, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 3. In: . Praha, 2005, ročník 2005, číslo 412.

Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti § 3. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 143, číslo 412. ISSN 1211-1244.

Zákon o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, § 54. In: Sbíрка zákonů. Praha: tiskárna ministerstva vnitra, 1998, ročník 1998, částka 52, číslo 148.

Zákon o právu na informace o životním prostředí § 2 písm. a). In: Sbíрка zákonů. Praha, 1998, ročník 1998, částka 42, číslo 123.

Zákon o svobodném přístupu k informacím § 3 odst. 3. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1999, ročník 1999, částka 39, číslo 106.

Zákon o svobodném přístupu k informacím § 7. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1999, ročník 1999, částka 39, číslo 106.

Zákon o svobodném přístupu k informacím; § 9. In: Sbíрка zákonů. Praha, 1999, ročník 1999, částka 39, číslo 106.

Konferenční příspěvky

SVATOŠOVÁ, Helena. IURIDICUM REMEDIUM, O. S. *Utajování versus základní práva a demokratické standardy včetně problematiky zbrani: Návrh zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti – studie a připomínky* [online]. Zpracováno pro o. s. Transparency International Česká republika. 2005 [cit. 22.08.2021]. Dostupné z: <https://documentcloud.adobe.com/link/review?uri=urn%3Aaaid%3Aascds%3AUS%3A1fc4722f-1926-4451-aaa4-a610e8a47af7#pageNum=1>. Studie se vztahuje k verzi návrhu z prosince 2004 – znění, v jakém bylo předloženo Legislativní radě vlády.